

Informacja dotycząca wydatkowania przez organizacje pożytku publicznego środków finansowych pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych w 2018 roku

Sporządzona na podstawie sprawozdań za 2018 rok zamieszczonych
w internetowej bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Organizacje pożytku publicznego	3
2.1. Status organizacji pożytku publicznego	5
2.1.1. Uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego	5
2.1.2. Utrata statusu organizacji pożytku publicznego	7
2.2. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz sprawozdań merytorycznych z działalności za 2018 rok	8
2.2.1. Liczba organizacji pożytku publicznego a zamieszczone sprawozdania.....	8
2.2.2. Forma prawna organizacji pożytku publicznego	10
2.2.3. Podział terytorialny organizacji pożytku publicznego wg województw, liczby organizacji oraz ich procentowego udziału w liczbie ogółem	11
2.2.4. Sfery działalności pożytku publicznego	12
2.2.5. Przychody organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2018 rok.....	15
2.2.6. Koszty organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2018 rok.....	17
2.2.7. Pracownicy i wolontariusze	19
2.3. Przywileje i obowiązki organizacji pożytku publicznego	21
2.3.1. Korzystanie z uprawnień i zwolnień przez organizacje pożytku publicznego wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	21
2.3.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	24
3. Wykorzystanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych	27
3.1. Zestawienie zbiorcze – liczba podatników przekazujących 1% podatku dochodowego od osób fizycznych i przekazana kwota (na przestrzeni lat) – dane Ministerstwa Finansów.....	27
3.2. Przychody z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych	29
3.2.1. Zróżnicowanie przychodów organizacji pożytku publicznego uzyskiwanych z 1% podatku osób fizycznych.....	30
3.3. Wydatkowanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego	35
3.4. Koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku dochodowego od osób fizycznych	38
4. Wnioski	39

1. Wstęp

Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego, w myśl art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 688, z późn. zm.), dalej jako ustawa, sprawuje nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego w zakresie prawidłowości korzystania przez organizacje pożytku publicznego z uprawnień oraz wywiązywania się z obowiązków i wymogów określonych w ustawie. Jednym z uprawnień organizacji pożytku publicznego, zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy, jest możliwość otrzymania od podatników 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, dalej jako 1% podatku. Analiza wykorzystania środków z 1% podatku stanowi więc realizację jednego z głównych elementów nadzoru nad organizacjami pożytku publicznego.

Mając na uwadze wymóg określony w art. 27 ust. 4 ustawy, sporządzono niniejszą *Informację* dotyczącą w szczególności wykorzystania przez organizacje pożytku publicznego środków finansowych pochodzących z 1% podatku w 2018 roku. *Informacja*, zamieszczona na stronie Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, dalej jako NIW-CRSO, uwzględnia dane zawarte przez organizacje pożytku publicznego w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych z ich działalności, a także w *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2018 roku (z rozliczenia za 2017 rok)* przygotowanej przez Departament Podatków Dochodowych Ministerstwa Finansów. Przedstawia ponadto charakterystykę organizacji pożytku publicznego pod względem statystycznym, finansowym, w tym ich liczbę w podziale wg: formy prawnej, podziału terytorialnego, sfer działalności pożytku publicznego, w jakich realizują działalność statutową, oraz dane finansowe, a także informacje dotyczące pracowników i wolontariuszy.

Informacja zawiera również analizę prawidłowości wydatkowania w 2018 roku środków finansowych pochodzących z 1% podatku opartą na danych pochodzących z przekazanych przez organizacje pożytku publicznego sprawozdań merytorycznych, w tym analizę finansową dotyczącą m.in. kwot uzyskanych z tego podatku przez organizacje na przestrzeni lat, przychodów kosztów organizacji pożytku publicznego w porównaniu do kwot uzyskanych z 1% podatku oraz stosowne wnioski w zakresie wykorzystania 1% podatku przez organizacje pożytku publicznego.

2. Organizacje pożytku publicznego

Działalność organizacji pożytku publicznego w Polsce, w tym ramy prawne ich działania, określa ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 688, z późn. zm.). Ustawa reguluje przede wszystkim zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe oraz podmioty określone w art. 3 ust. 3 ustawy, które działają w sferze zadań publicznych, współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania tego typu organizacji.

Poniżej przedstawiono katalog regulacji prawnych dotyczący działalności pożytku publicznego:

- ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. *o Krajowym Rejestrze Sądowym* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1500, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 351, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. *o podatku dochodowym od osób fizycznych* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1387, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 865, z późn. zm.),

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. *o podatku od towarów i usług* (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2174, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1170),
- ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. *o opłacie skarbowej* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1000, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. *o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 785, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 września 2000 r. *o podatku od czynności cywilnoprawnych* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1519, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej* (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 885),
- ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1541, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. *o radiofonii i telewizji* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 361, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. *o gospodarce nieruchomościami* (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2204, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1145, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1373, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (t.j. Dz. U. z 2019, poz. 1120, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 30 października 2002 r. *o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 737, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. *o grach hazardowych* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 847, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 14 marca 2014 r. *o zasadach prowadzenia zbiorów publicznych* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 756, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. *o sporcie* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1468, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. *o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1438, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 1 marca 2018 r. *o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1115, z późn. zm.),
- rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. *w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego* (Dz. U. poz. 2061),
- rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 29 kwietnia 2011 r. *w sprawie trybu postępowania związanego z nieodpłatnym informowaniem w programach jednostek publicznej radiofonii i telewizji prowadzonej przez organizacje pożytku publicznego nieodpłatnej działalności pożytku publicznego* (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 283, z późn. zm.),
- rozporządzenie Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. *w sprawie przeprowadzania kontroli organizacji pożytku publicznego* (Dz. U. poz. 2054).

2.1. Status organizacji pożytku publicznego

2.1.1. Uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego

Organizacją pożytku publicznego (także jako OPP) mogą być: organizacja pozarządowa (w tym stowarzyszenie i fundacja), osoba prawna i jednostka organizacyjna działająca na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. OPP mogą być również podmioty takie jak spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników. Warto zaznaczyć, że organizacjami pożytku publicznego nie mogą być jednostki sektora finansów publicznego w rozumieniu ustawy o finansach publicznych, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne, partie polityczne, związki zawodowe i organizacje pracodawców, samorządy zawodowe oraz fundacje utworzone przez partie polityczne.

Organizacje pozarządowe oraz pozostałe podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, spełniające wymagania określone ustawą, uzyskują status organizacji pożytku publicznego z chwilą wpisania tej informacji do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). Status taki mogą uzyskiwać zarówno organizacje zarejestrowane w KRS, np. fundacje czy stowarzyszenia, jak również te, które nie podlegają obowiązkowemu wpisowi do KRS, lecz rejestrowane są w innych rejestrach, np. ewidencja starosty, w której są uczniowskie kluby sportowe.

Ww. podmioty, aby uzyskać status OPP, muszą spełniać łącznie następujące wymagania określone w art. 20 ustawy:

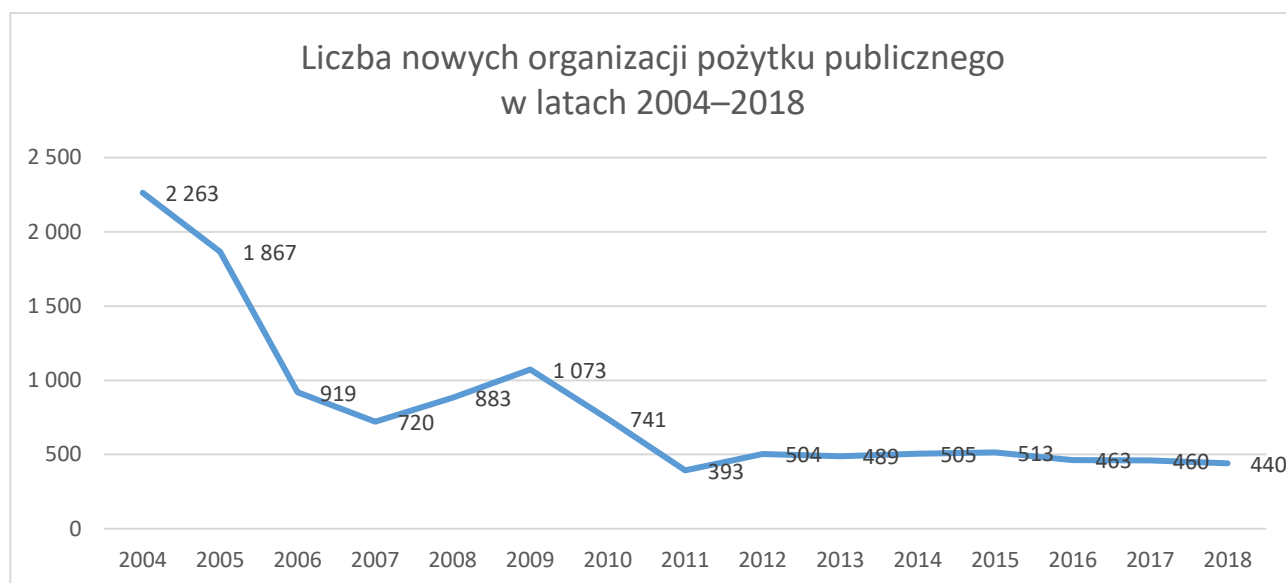
- prowadzić nieprzerwanie przez co najmniej 2 lata działalność pożytku publicznego w sferze zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1 ustawy na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa,
- nadwyżkę przychodów nad kosztami przeznaczać na działalność pożytku publicznego,
- posiadać statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru, przy czym członkowie organu kontroli lub nadzoru:
 - nie mogą być członkami organu zarządzającego ani pozostawać z nimi w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu, w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa lub podległości służbowej;
 - nie byli skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe;
 - mogą otrzymywać z tytułu pełnienia funkcji w takim organie zwrot uzasadnionych kosztów lub wynagrodzenia w wysokości nie wyższej niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni,
- posiadać statut lub inny akt wewnętrzny, w którym przewidziane są ograniczenia dotyczące wykorzystywania majątku organizacji oraz dokonywania zakupów od podmiotów związanych z członkami organizacji,
- prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego,

- członkowie organu zarządzającego, jak również organu kontroli lub nadzoru nie mogą być skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

W przypadku stowarzyszeń działalność pożytku publicznego nie może być prowadzona wyłącznie na rzecz członków stowarzyszenia.

Status organizacji pożytku publicznego po raz pierwszy można było uzyskać w 2004 roku. Na dzień 31 grudnia 2018 roku status organizacji pożytku publicznego posiadało 9 978 organizacji.

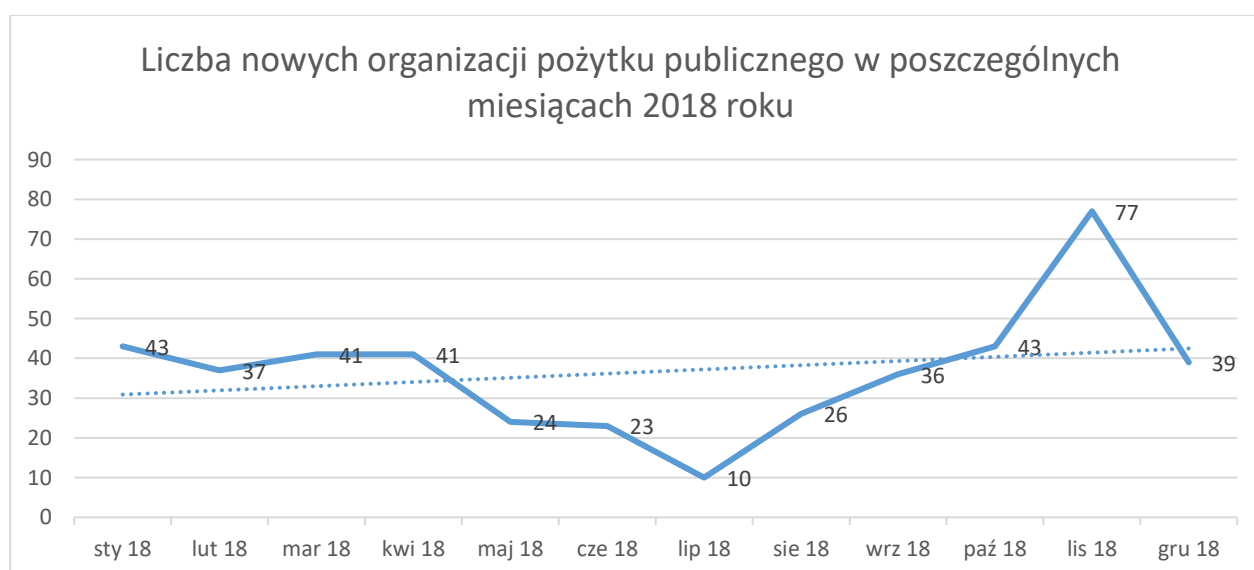
Dynamika przyznawania statusu organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2018 prezentowała się następująco:

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 1. Liczba nowych organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2018

Po początkowym dużym przyroście w latach 2004–2009 liczby organizacji pożytku publicznego w ostatnich latach nastąpiła stabilizacja na poziomie 400–500 organizacji uzyskujących status OPP każdego roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 2. Liczba nowych organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach 2018 roku

Gdy przyjrzymy się bliżej liczbie nowych organizacji pożytku publicznego w 2018 roku w podziale na poszczególne miesiące, zauważymy, co prezentuje wykres 2, że w pierwszej połowie roku miesięcznie ok. 20–40 organizacji otrzymuje ten status, a następnie liczba ta osiąga swoje maksimum (77 organizacji) w listopadzie. Analogiczna sytuacja miała miejsce w 2017 roku.

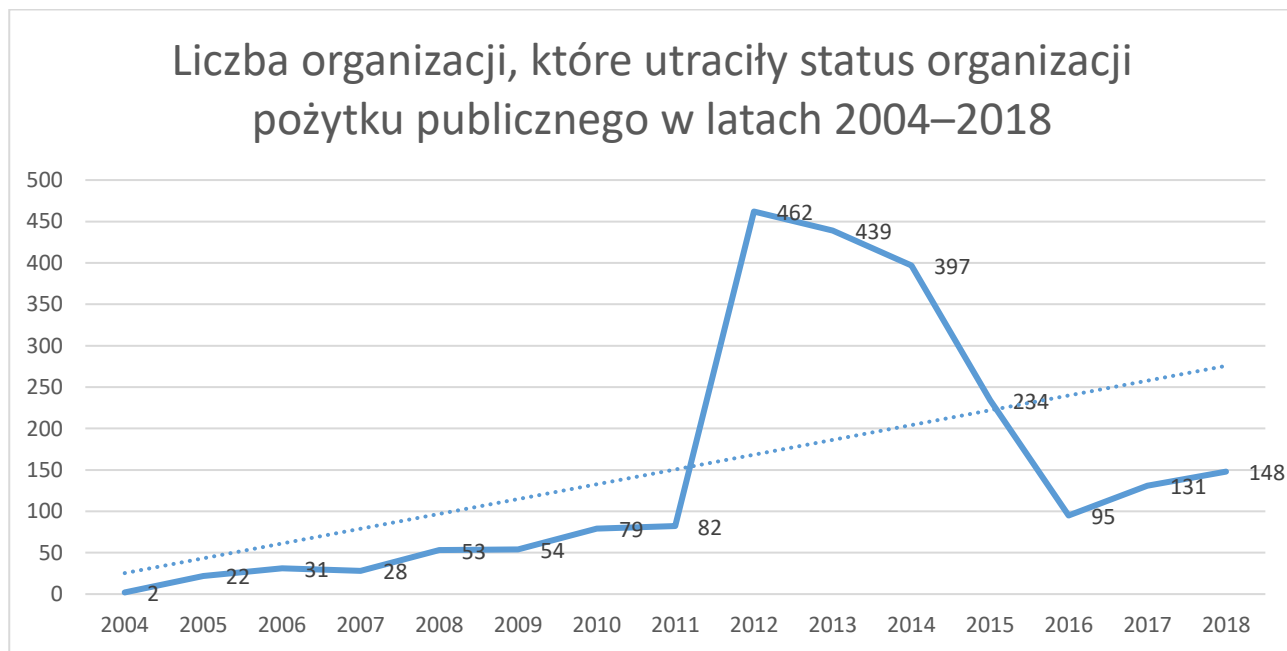
2.1.2. Utrata statusu organizacji pożytku publicznego

Organizacja pożytku publicznego traci status OPP z chwilą wykreślenia przez sąd rejestrowy z Krajowego Rejestru Sądowego informacji o spełnianiu wymagań określonych w art. 20 ustawy, stanowiących podstawę przyznania statusu organizacji pożytku publicznego. Należy podkreślić, że organizacja pożytku publicznego, w stosunku do której właściwy sąd rejestrowy wydał postanowienie w sprawie wykreślenia statusu organizacji pożytku publicznego, jest zobowiązana do:

1. poinformowania Dyrektora NIW-CRSO o wysokości niewydatkowanych na dzień wydania tego postanowienia środków finansowych pochodzących z 1% podatku, w terminie 14 dni od dnia doręczenia tego postanowienia,
2. przekazania niewydatkowanych na dzień wydania ww. postanowienia środków finansowych pochodzących z 1% podatku na rzecz Funduszu Wspierania Organizacji Pożytku Publicznego, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się tego postanowienia.

W przypadku niepoinformowania lub nieprzekazania środków, o których mowa powyżej, Dyrektor NIW-CRSO wzywa organizację pożytku publicznego do zwrotu niewydatkowanych środków finansowych pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych lub przedstawienia niezbędnych wyjaśnień. Jeśli natomiast organizacja pożytku publicznego nie zastosuje się do wezwania w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania Dyrektor NIW-CRSO wydaje decyzję określającą kwotę niewydatkowanych środków finansowych pochodzących z 1% podatku i określa termin, od którego nalicza się odsetki.

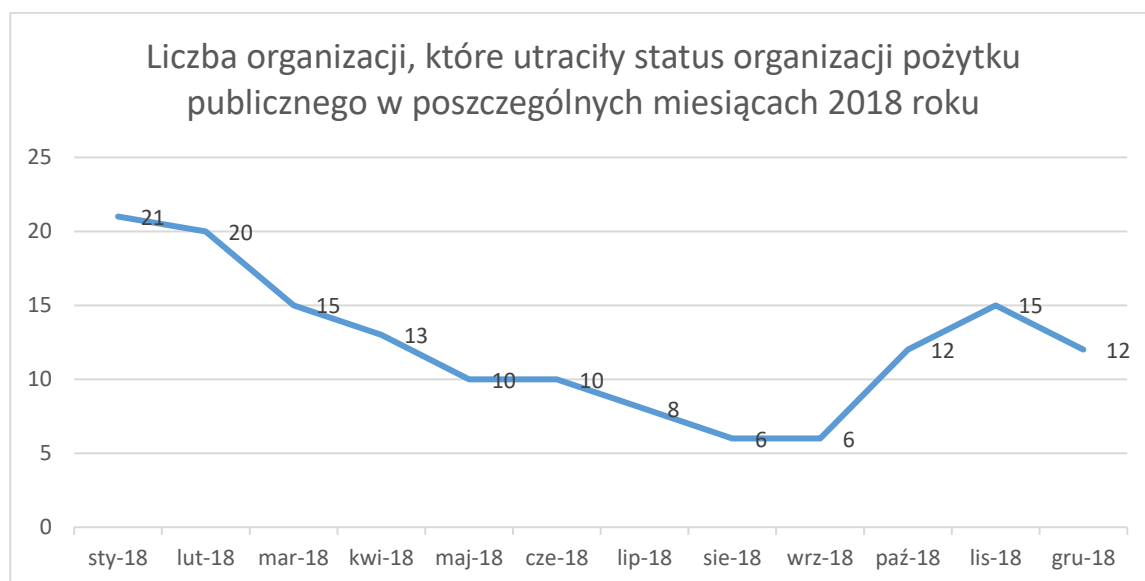
Z danych pochodzących z Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że w ciągu lat 2004–2018 najwięcej organizacji straciło status organizacji pożytku publicznego w 2012 roku – 462, a najmniej w 2004 roku, co obrazuje wykres 3. Od 2016 roku liczba takich organizacji systematycznie znowu zaczęła wzrastać, osiągając w 2018 roku poziom 148 organizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 3. Liczba organizacji, które utraciły status organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2018

W 2018 roku najwięcej organizacji utraciło status OPP w styczniu i lutym – odpowiednio 21 i 20 organizacji. Najmniej organizacji straciło ten status w sierpniu i wrześniu – po 6 organizacji. Rozkład dotyczący utraty statusu organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach przedstawia wykres 4.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 4. Liczba organizacji, które utraciły status organizacji pożytku publicznego w poszczególnych miesiącach 2018 roku

2.2. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości oraz sprawozdań merytorycznych z działalności za 2018 rok

2.2.1. Liczba organizacji pożytku publicznego a zamieszczone sprawozdania

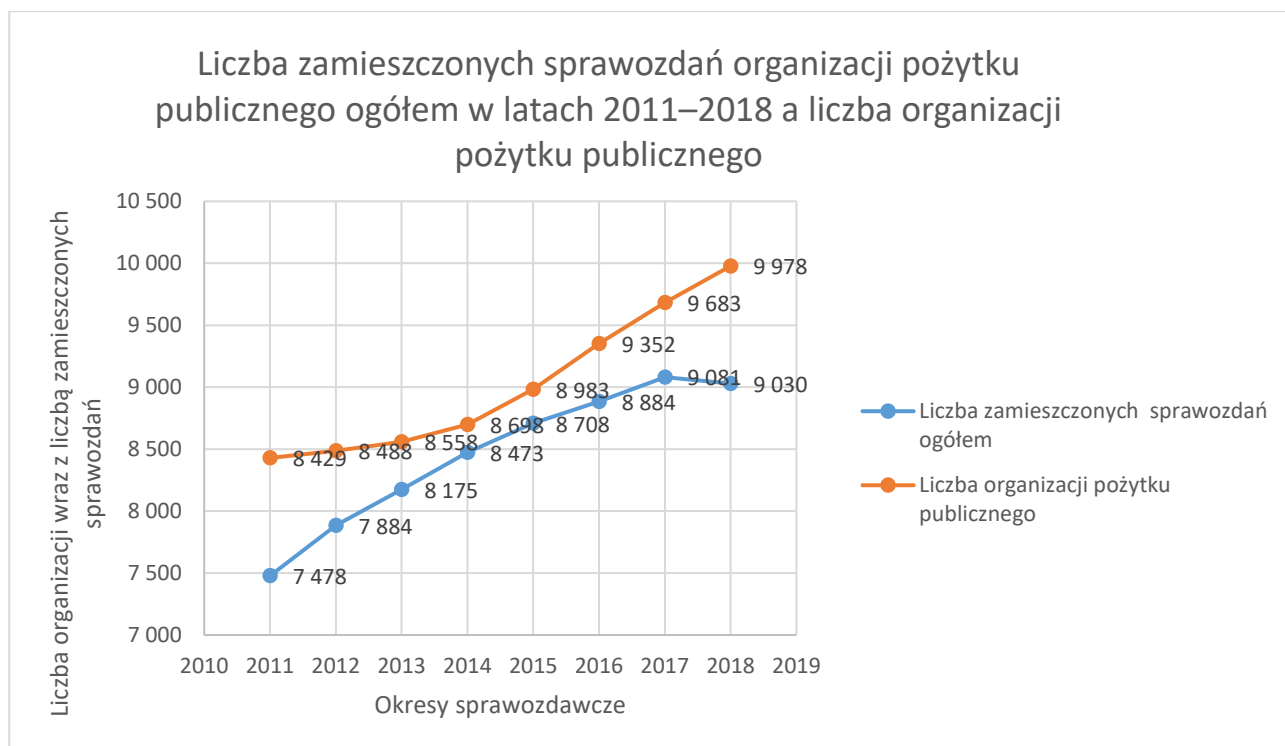
Według danych Ministerstwa Sprawiedliwości na koniec grudnia 2018 roku status organizacji pożytku publicznego posiadało 9 978 organizacji, przy czym obowiązek sprawozdawczy wypełniło 9 030 z nich, co stanowi 90,50% organizacji zobowiązanych do zamieszczenia sprawozdań za 2018 rok (stan na 11 grudnia 2019 roku).

Poniższe zestawienie oraz wykres uwzględniają liczbę zamieszczonych sprawozdań w bazie sprawozdań na stronie NIW-CRSO oraz liczbę organizacji pożytku publicznego, które posiadały status OPP na dzień 31 grudnia danego roku i były zobowiązane do zamieszczenia sprawozdań. Wykazana obecnie mniejsza liczba zamieszczonych sprawozdań za 2018 rok wynika z tego, że część organizacji wypełnia obowiązek sprawozdawczy po terminie, więc liczebność tych sprawozdań zapewne wzrośnie, jak to zdarzało się w poprzednich latach. Poza tym do zamieszczenia sprawozdań zobowiązane są również organizacje, które mają otwartą likwidację lub ogłoszona jest ich upadłość. Sądy rejestrowe, na podstawie art. 22 ust. 5 ustawy, powinny z urzędu w takich sytuacjach pozbawiać te organizacje statusu organizacji pożytku publicznego, jednakże praktyka wskazuje, że przepis ten nie zawsze jest stosowany.

Rok	Liczba sprawozdań zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego	Liczba organizacji pożytku na koniec danego roku publicznego zobowiązanych do zamieszczenia sprawozdań	% zamieszczonych sprawozdań
2011	7 478	8 429	88,72
2012	7 884	8 483	92,88
2013	8 175	8 556	95,52
2014	8 473	8 696	97,41
2015	8 708	8 981	96,94
2016	8 884	9 350	95,00
2017	9 081	9 682	93,78
2018	9 030	9 978	90,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za 2018 za rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Tabela 1. Liczba zamieszczonych sprawozdań za lata 2011–2018 w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za 2018 za rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 5. Liczba zamieszczonych sprawozdań za lata 2011–2018 w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego

W tym miejscu warto podkreślić, że niektóre organizacje wiążą status organizacji pożytku publicznego tylko z możliwością otrzymywania 1% podatku. Gdy organizacja nie jest uprawniona do otrzymania 1% podatku, często sądzi, że nie dotyczy jej obowiązek sprawozdawczy.

2.2.2. Forma prawna organizacji pożytku publicznego

Formy prawne organizacji pożytku publicznego są ograniczone ustawowo do organizacji pozarządowych, tj. stowarzyszeń i fundacji, oraz podmiotów określonych w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 4 ustawy, czyli osób prawnych i jednostek organizacyjnych działających na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego, spółek akcyjnych i spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz klubów sportowych będących spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

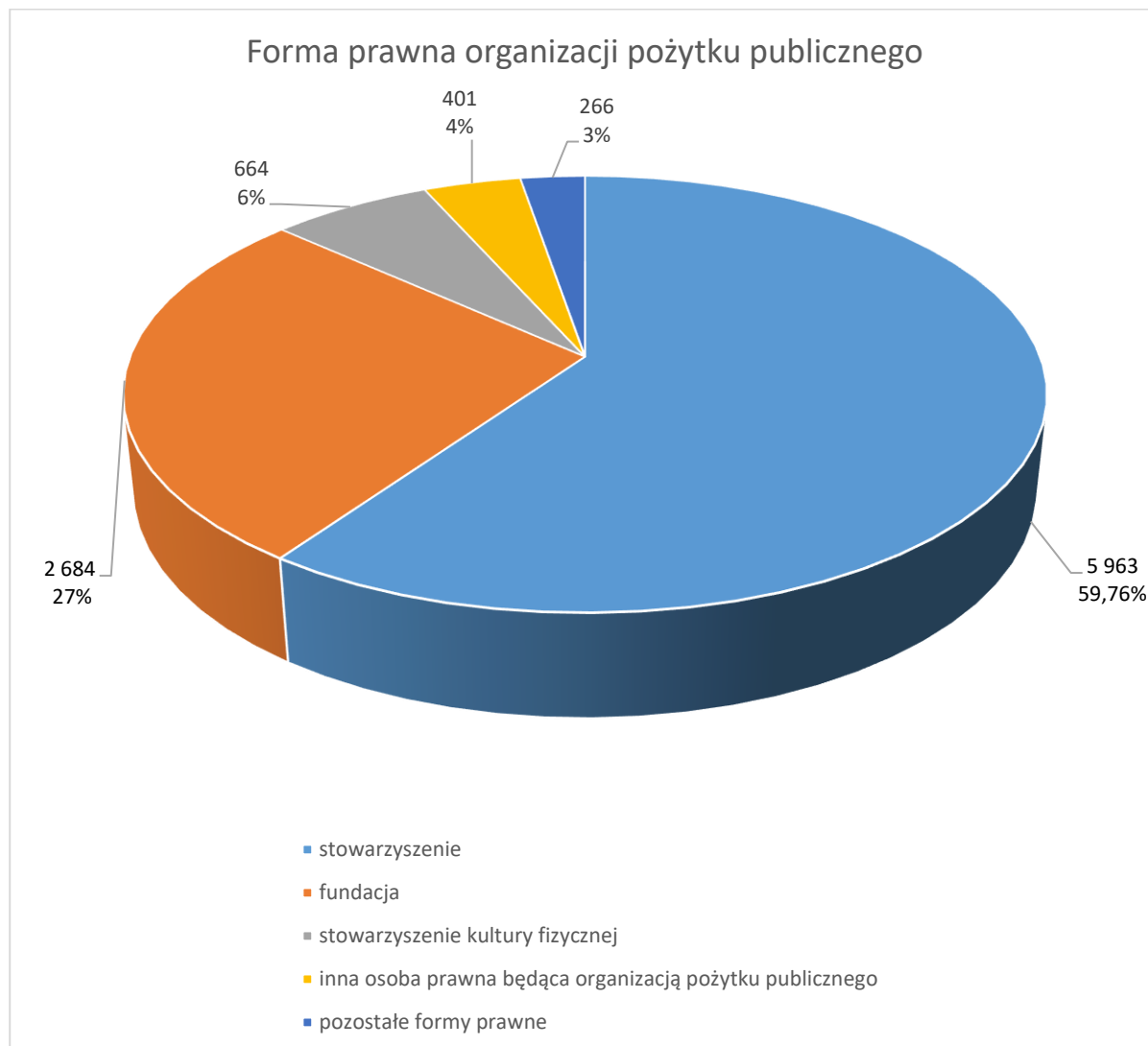
Poniżej przedstawiono zestawienie form prawnych organizacji pożytku publicznego wg stanu na 31 grudnia 2018 roku wraz z wykresem 6, z którego jednoznacznie wynika, że dominującą formą prawną wśród organizacji pożytku publicznego w 2018 roku były stowarzyszenia i fundacje, które łącznie stanowiły 86,66% wszystkich podmiotów, w tym odpowiednio 59,76% stowarzyszenia i 26,90% fundacje.

Forma prawna	Liczba organizacji pożytku publicznego
stowarzyszenie	5 963
fundacja	2 684
stowarzyszenie kultury fizycznej	664
inna osoba prawna będąca organizacją pożytku publicznego	401
związek stowarzyszeń	58
kościelna osoba prawna będąca organizacją pożytku publicznego	55
nieposiadająca osobowości prawnej instytucja kościelna będąca organizacją pożytku publicznego	46
związek sportowy	33
nieposiadająca osobowości prawnej organizacja pożytku publicznego	22
stowarzyszenie kultury fizycznej o zasięgu ogólnokrajowym	18
spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	16
jednostka terenowa stowarzyszenia posiadająca osobowość prawną	6
polski związek sportowy	3
inna organizacja społeczna lub zawodowa	2
izba gospodarcza	2
spółka akcyjna	1
cech rzemieślniczy	1
inna organizacja podmiotów gospodarczych	1
spółdzielnia	1
związek rolników, kółek i organizacji rolniczych	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2018 roku

Tabela 2. Formy prawne organizacji pożytku publicznego w 2018 roku

Niewielki odsetek organizacji miał formę prawną stowarzyszenia kultury fizycznej 6,65% i innej osoby prawnej będącej organizacją pożytku publicznego 4,02%. Pozostałe formy prawne, które przedstawione są na wspomnianym wykresie, dotyczą 266 organizacji, czyli 2,67%, posiadających inne formy prawne niż te wymienione powyżej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2018 roku

Wykres 6. Liczba organizacji pożytku publicznego w 2018 roku w podziale na formę prawną

2.2.3. Podział terytorialny organizacji pożytku publicznego wg województw, liczby organizacji oraz ich procentowego udziału w liczbie ogółem

Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że na koniec 2018 roku 9 978 podmiotów posiadało status organizacji pożytku publicznego. Najwięcej organizacji pożytku publicznego, bo 1 568, czyli 15,71% ogółu, miało swoją siedzibę w województwie mazowieckim. Blisko połowa wszystkich organizacji, tj. 45,45%, mieściło się w jednym z czterech województw – mazowieckim, śląskim, dolnośląskim lub małopolskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Sprawiedliwości na dzień 31 grudnia 2018 roku

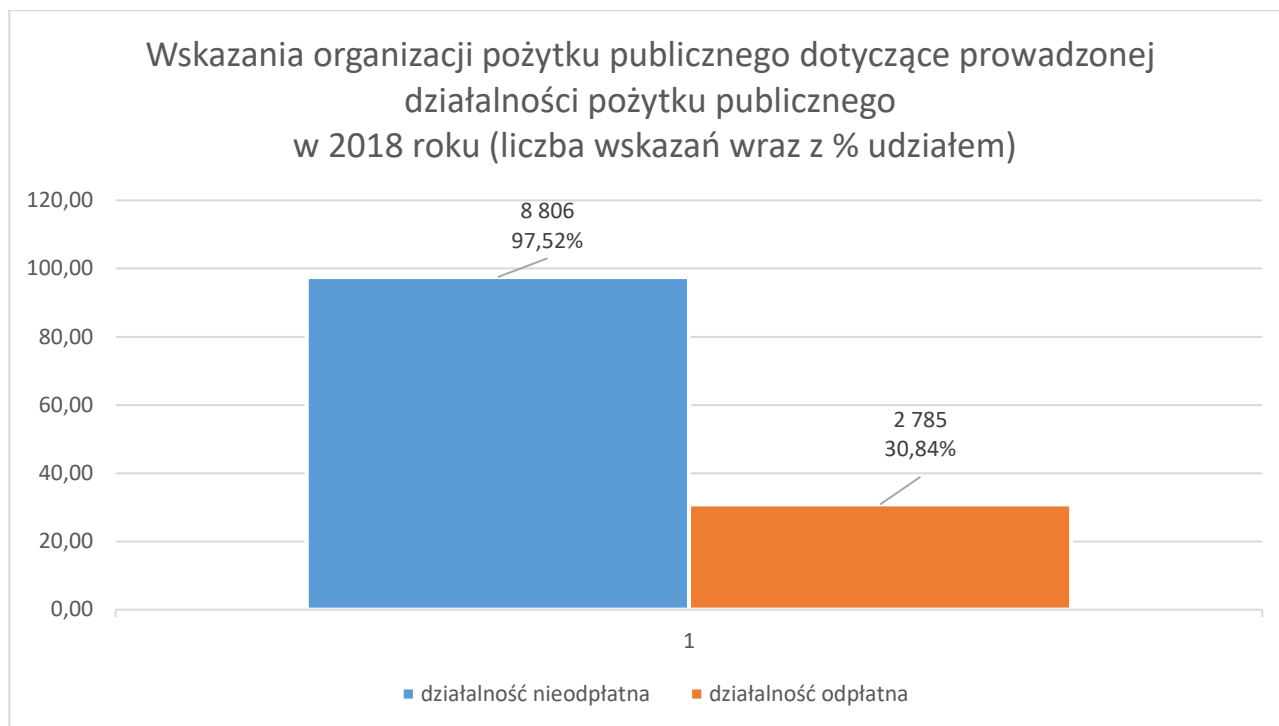
Wykres 7. Liczba organizacji pożytku publicznego wg stanu na 31 grudnia 2018 roku w podziale terytorialnym

2.2.4. Sfery działalności pożytku publicznego

Organizacje pożytku publicznego zgodnie ze wzorem sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego mają możliwość wskazania trzech głównych sfer pożytku publicznego, w ramach których prowadzą działalność nieodpłatną i odpłatną pożytku publicznego.

Jak wynika ze sprawozdań zamieszczonych w bazie sprawozdań na dzień 11 grudnia 2019 roku, 8 806 organizacji wskazało, że prowadziło nieodpłatną działalność pożytku publicznego, a z kolei 2 785 organizacji – odpłatną pożytku publicznego. Przy czym organizacja może prowadzić zarówno działalność pożytku publicznego nieodpłatną, jak i odpłatną.

944 organizacje podały, że prowadziły w 2018 roku działalność gospodarczą, co stanowi 10,45% organizacji, które zamieściły sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2018 rok zamieszczonych na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 8. Wskazania dotyczące prowadzonej działalności pożytku publicznego w 2018 roku

W sprawozdaniach merytorycznych za 2018 rok organizacje najczęściej wskazały, że prowadziły nieodpłatną działalność pożytku publicznego w sferach:

- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 2 243 wskazania, co stanowi 12,44% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży – 1 395 wskazań, czyli 7,74% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania – 1 268 wskazań, co stanowi 7,03% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 1 266 wskazań, czyli 7,02% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o działalności leczniczej* – 1 205 wskazań, co stanowi 6,68% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego.

Liczba wskazań prowadzenia nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w danej sferze w 2018 roku

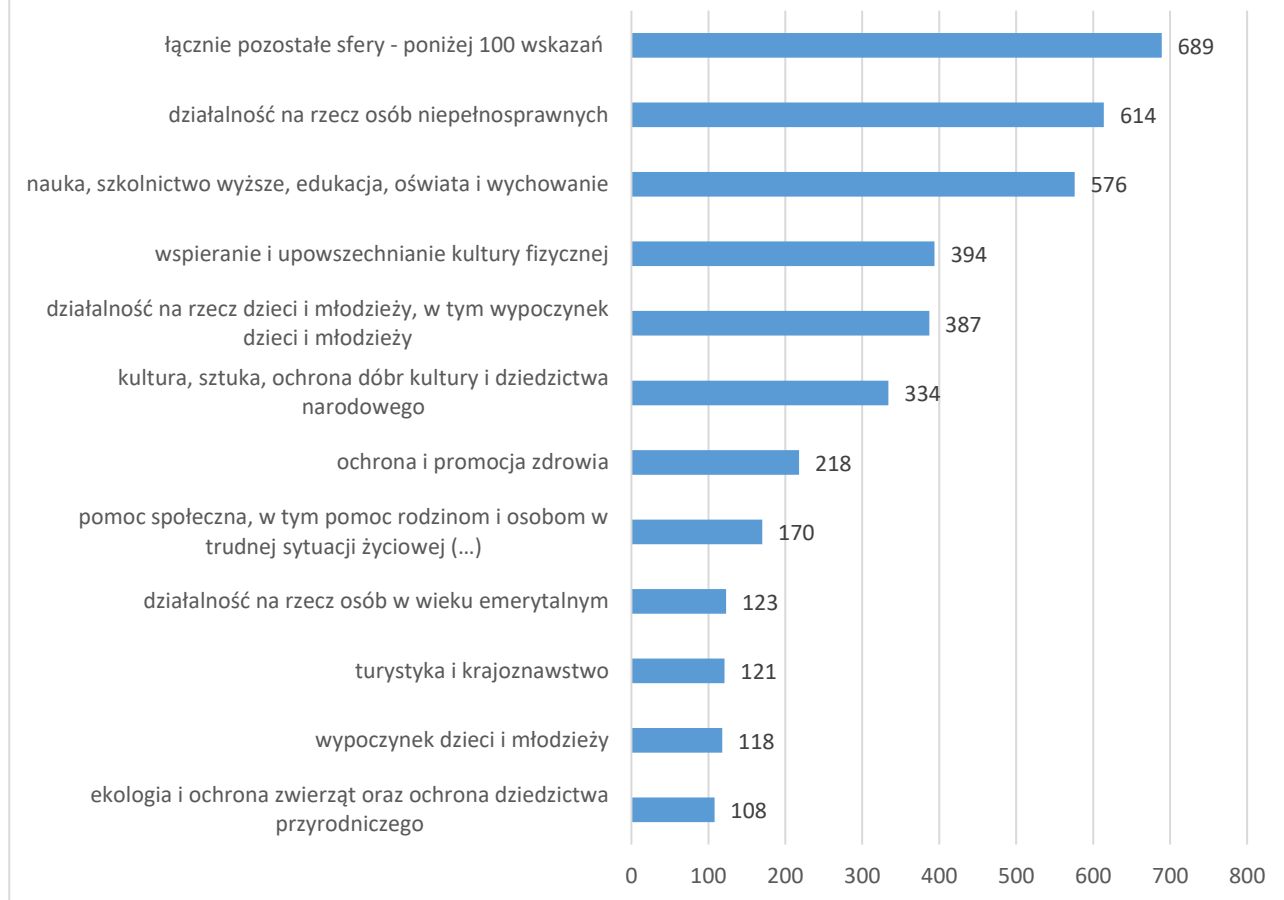
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2018 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 9. Wskazania dotyczące prowadzonej nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w 2018 roku

Odpłatną działalność pożytku publicznego organizacje pożytku publicznego prowadziły głównie w sferach:

- działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 614 wskazań, co stanowi 3,40% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania – 576 wskazań, czyli 3,19% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 394 wskazania, co stanowi 2,18% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży – 387 wskazań, czyli 2,15% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego,
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego – 334 wskazania, co stanowi 1,85% wszystkich wskazań zarówno w ramach działalności nieodpłatnej, jak i odpłatnej pożytku publicznego.

Liczba wskazań prowadzenia odpłatnej działalności pożytku publicznego danej sferze w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2018 rok zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 10. Wskazania dotyczące prowadzonej odpłatnej działalności pożytku publicznego w 2018 roku

2.2.5. Przychody organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2018 rok

Jak wynika z danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych za 2018 rok, łączna kwota przychodów ogółem organizacji wyniosła **9 434 809 172,94 zł**.

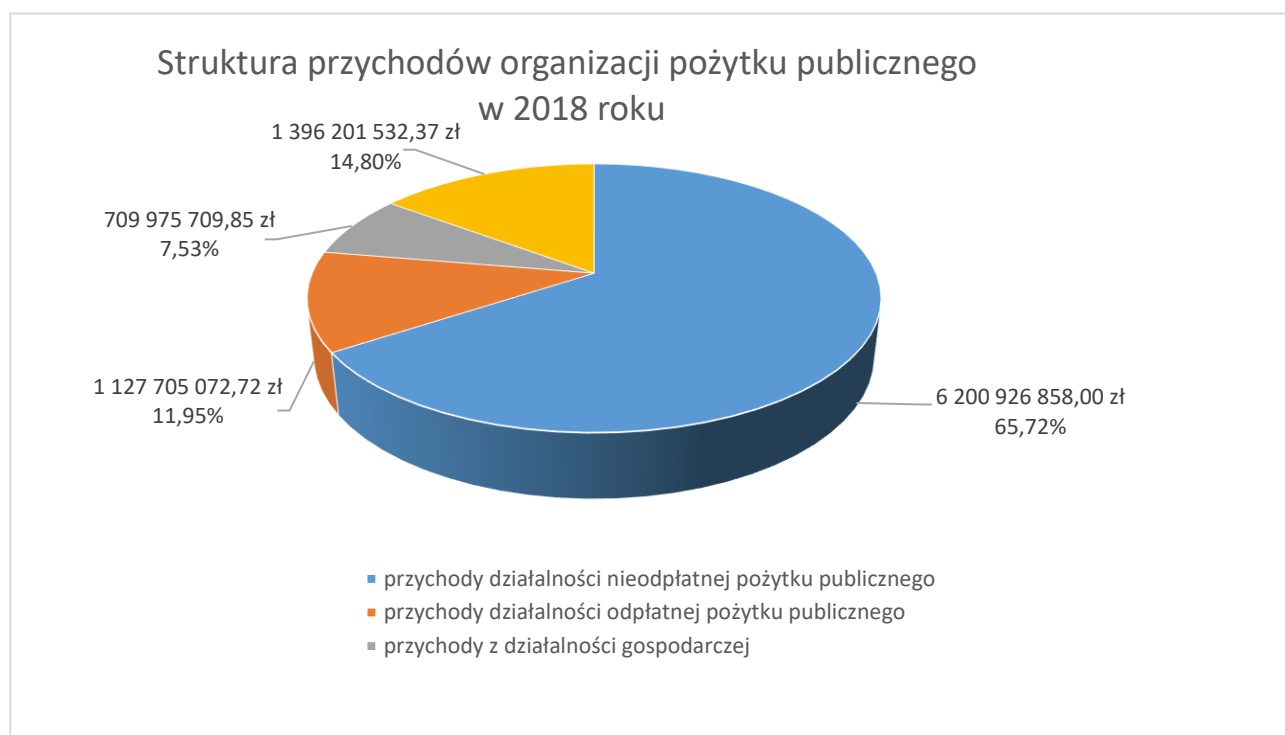
Przychody z 1% podatku w 2018 roku wyniosły **754 901 769,42 zł** i stanowiły 8% łącznej kwoty przychodów ogółem organizacji pożytku publicznego, czyli organizacje podały w sprawozdaniach merytorycznych, że otrzymały w 2018 roku o 93 305 936,54 zł więcej środków z 1% podatku w stosunku roku poprzedniego.

Przychód z 1% podatku przedstawiony w sprawozdaniach merytorycznych za 2018 rok jest niższy o 6 375 028,20 zł od sumy środków przekazanych organizacjom pożytku publicznego według wykazanej w *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2018 roku (z rozliczenia za 2017 rok)*. Z dodatkowej analizy wynika, że część organizacji, które posiadają oddziały terenowe nie uwzględniła w sprawozdaniu merytorycznym środków z 1% podatku przekazanych jednostkom podległym na podstawie celu szczegółowego. Powstała różnica może również wynikać z popełnionych przez organizacje błędów w trakcie wypełniania sprawozdań merytorycznych z działalności. Poza tym ww. informacja została przygotowana przez Ministerstwo Finansów na dzień 17 września 2018 roku,

podczas gdy sprawozdania organizacji pożytku publicznego obejmują cały rok kalendarzowy. W związku z powyższym porównywanie danych z Ministerstwa Finansów z danymi wynikającymi ze sprawozdań merytorycznych może sprawiać problem podczas ich analizy.

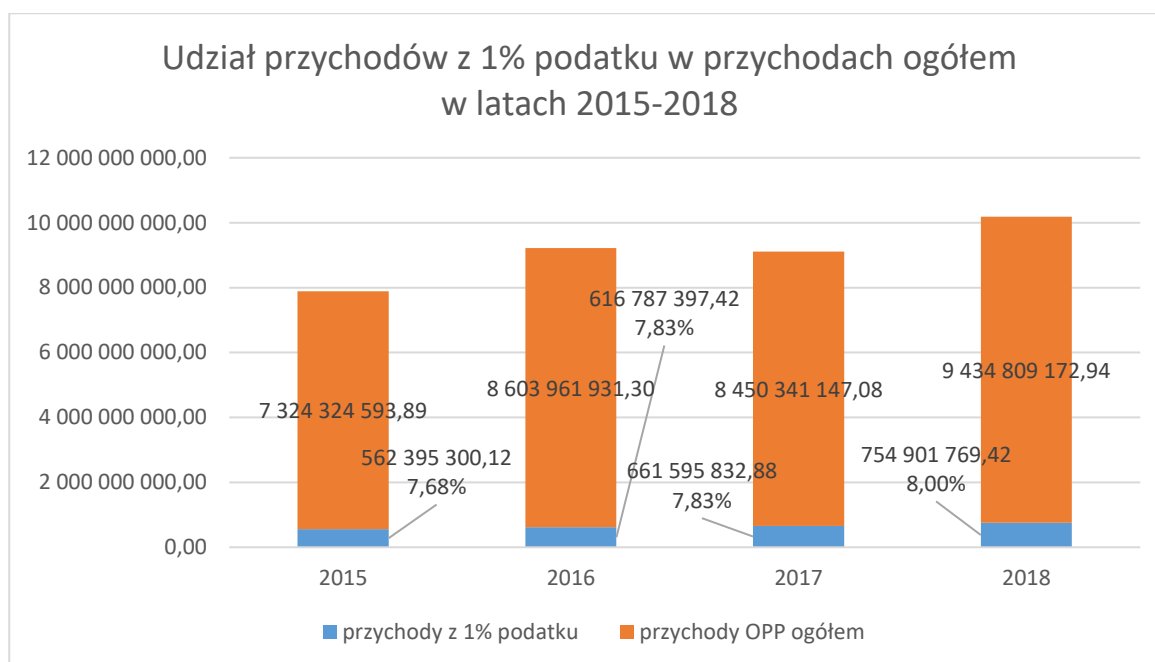
Na przychody ogółem organizacji pożytku publicznego składają się:

- przychody z działalności nieodpłatnej pożytku publicznego – **6 200 926 858,00 zł**,
- przychody z działalności odpłatnej pożytku publicznego – **1 127 705 072,72 zł**,
- przychody z działalności gospodarczej – **709 975 709,85 zł**,
- pozostałe przychody (w tym przychody finansowe) – **1 396 201 532,37 zł**.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 11. Struktura przychodów organizacji pożytku publicznego w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2018 roku)

Wykres 12. Udział 1% podatku w przychodach ogółem organizacji pożytku publicznego w latach 2015–2018

Z danych wykazanych w sprawozdaniach merytorycznych za 2018 rok wynika, że organizacje pożytku publicznego średnio uzyskały przychody w wysokości 1 044 829,37 zł. Należy jednak podkreślić, że mediana przychodów ogółem wyniosła 109 788,07 zł. Z kolei średnia przychodów z 1% podatku wyniosła 83 599,31 zł, co stanowi 0,05% przychodów z 1% podatku organizacji, która uzyskała najwyższą wykazaną wartość przychodów z 1% podatku w 2018 roku. Jednak już mediana przychodów z 1% podatku w 2018 roku wyniosła 4 181,55 zł i stanowi 0,0025% przychodów z 1% podatku organizacji, która ww. najwyższą wykazaną wartość przychodów z 1% podatku.

Z przedstawionych poniżej danych wynika, że działalność zarówno odpłatna, jak i gospodarcza w przypadku wykazanych przychodów faktycznie stanowi działalność dodatkową w stosunku do działalności nieodpłatnej pożytku publicznego.

	Przychody ogółem	Przychody z działalności nieodpłatnej	Przychody z działalności odpłatnej	Przychody działalności gospodarczej	Pozostałe koszty w tym koszty finansowe	Przychody z 1% podatku
suma	9 434 80 172,94	6 200 926 858,00	1 127 705 072,72	709 975 709,85	1 396 201 532,37	754 901 769,42
średnia	1 044 829,37	686 702,86	124 884,28	78 624,11	154 618,11	83 599,31
mediana	109 788,07	52 386,70	0,00	0,00	348,42	4 181,55

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Tabela 3. Suma, średnia i mediana głównych przychodów działalności organizacji pożytku publicznego w 2018 roku w zł.

2.2.6. Koszty organizacji pożytku publicznego na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za 2018 rok

Organizacje pożytku publicznego poniosły w 2018 roku koszty łącznie w wysokości **8 870 821 377,75 zł** i w stosunku do poniesionych kosztów ogółem z poprzedniego roku są one

wyższe o 420 480 230,67 zł. Natomiast suma kosztów poniesionych w ramach 1% podatku i wykazanych w sprawozdaniach merytorycznych „pełnych” (sporządzonych przez organizacje, których łączne przychody w 2018 roku wyniosły ponad 100 000 zł) stanowiła **559 534 290,13 zł** i w porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się o **44 938 462,70 zł**. Organizacje pożytku publicznego średnio ponosiły koszty sfinansowane ze środków z 1% podatku w wysokości 119 917,34 zł, natomiast mediana kosztów ponoszonych z tych środków wyniosła 5 880,60 zł.

Na koszty ogółem zawarte w sprawozdaniach merytorycznych składają się następujące pozycje:

- koszty działalności nieodpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości **5 673 992 918,24 zł**,
- koszty działalności odpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości **1 207 815 899,73 zł**,
- koszty działalności gospodarczej w łącznej wysokości **533 923 932,11 zł**,
- koszty administracyjne w łącznej wysokości **491 285 628,86 zł**,
- koszty pozostałe (w tym finansowe) w łącznej wysokości **963 802 998,81 zł**.

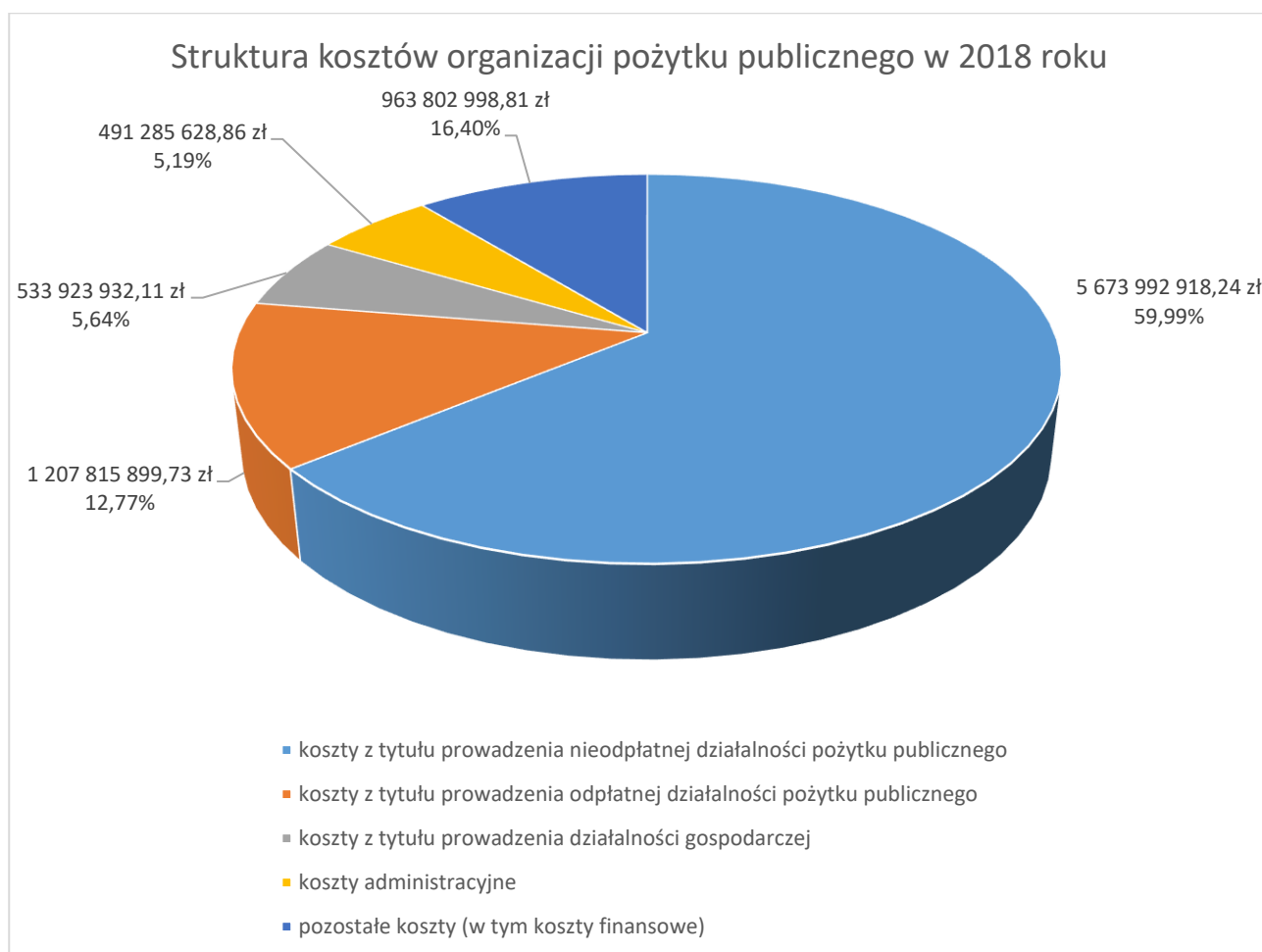
Dodatkowo według danych zawartych w sprawozdaniach merytorycznych organizacji, które uzyskały w 2018 roku przychody powyżej 100 000 zł (sprawozdania merytoryczne „pełne” sporządzone przez 4 666 organizacji), organizacje te poniosły koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku w wysokości 2018 roku **27 998 729,64 zł**, co stanowi **0,30%** kosztów ogółem, przy czym 17 034 931,77 zł to środki z 1% podatku.

Z danych wykazanych w sprawozdaniach merytorycznych za 2018 rok wynika, że organizacje pożytku publicznego poniosły średnio koszty w wysokości 982 372,25 zł, jednak mediana kosztów ogółem wyniosła 130 358,88zł.

	Koszty ogółem	Koszty działalności nieodpłatnej	Koszty działalności odpłatnej	Koszty działalności gospodarczej	Koszty administracyjne	Pozostałe koszty, w tym finansowe
suma	8 870 821 377,75	5 673 922 918,24	1 207 815 899,73	533 923 932,11	491 285 628,86	963 802 998,81
średnia	982 372,25	628 349,16	133 755,91	59 127,79	54 405,94	106 733,44
mediana	130 358,88	46 240,14	0,00	0,00	0,00	10,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Tabela 4. Suma, średnia i mediana głównych kosztów działalności organizacji pożytku publicznego w 2018 roku

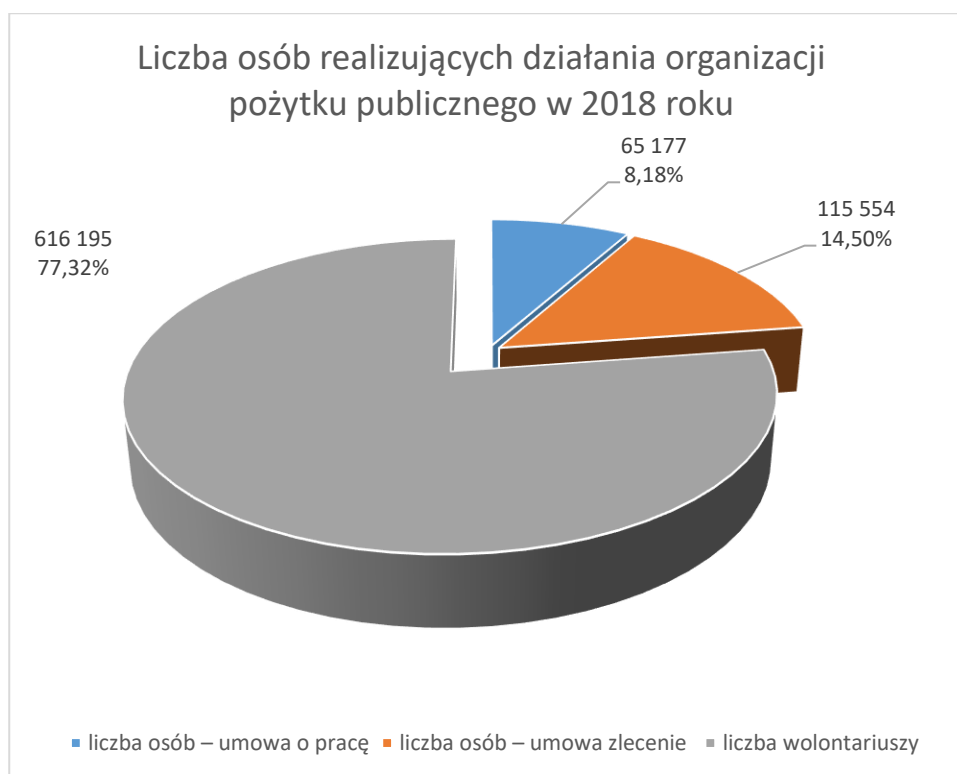

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2017 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 13. Struktura kosztów organizacji pożytku publicznego w 2018 roku

2.2.7. Pracownicy i wolontariusze

Organizacje pożytku publicznego wykazały w sprawozdaniach merytorycznych za 2018 rok zatrudnienie 180 713 osób, w tym 65 163 osoby w ramach stosunku pracy i 115 550 osób na podstawie umów cywilnoprawnych. Ponad połowa z organizacji, tj. 5 210, skorzystała z pomocy 616 176 wolontariuszy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 14. Liczba osób realizujących działania w organizacjach pożytku publicznego w 2018 roku

Przedstawione dane potwierdzają, że działalność organizacji pożytku publicznego opiera się zdecydowanie na pracy społecznej, w tym wolontariacie, bowiem ponad $\frac{3}{4}$ personelu organizacji pożytku publicznego, w rozumieniu osób wypełniających sprawozdanie merytoryczne, to wolontariusze. W 2018 roku 5 210 organizacji pożytku publicznego wskazało skorzystanie ze świadczeń wolontariuszy.

	Liczba osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy	Liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy cywilnoprawnej	Liczba wolontariuszy
suma	65 177	115 550	616 176
średnia	7	13	68
mediana	0	1	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Tabela 5. Suma, średnia i mediana dotycząca personelu organizacji pożytku publicznego

Warto zaznaczyć, że 6 108 organizacji wskazało brak zatrudnienia osób na podstawie stosunku pracy, a 4 133 organizacje nie zatrudniały osób na podstawie umowy cywilnoprawnej.

2.3. Przywileje i obowiązki organizacji pożytku publicznego

2.3.1. Korzystanie z uprawnień i zwolnień przez organizacje pożytku publicznego wynikających z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie przyznaje szczególne przywileje dostępne wyłącznie dla organizacji pożytku publicznego bądź w innej formie dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów sektora pozarządowego. Należy podkreślić, że zwolnienia organizacji pożytku publicznego od podatków lub opłat wskazanych w ustawie odnoszą się do prowadzonej przez nią działalności pożytku publicznego.

- uprawnienia w zakresie gospodarki nieruchomościami (art. 24 ust. 2 ustawy)

Zgodnie z art. 59 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami minister właściwy ds. budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa może dokonać darowizny nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa na rzecz organizacji pożytku publicznego prowadzącej działalność pożytku publicznego, na jej cele statutowe. Dodatkowo, zgodnie z art. 37 ust. 4a pkt. 1 lit. a ww. ustawy, umowy użytkowania, najmu lub dzierżawy na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub na czas nieoznaczony zawiera się w drodze bezprzetargowej, jeżeli użytkownikiem, najemcą lub dzierżawcą nieruchomości jest organizacja pożytku publicznego. Z danych z zamieszczonych w sprawozdaniach organizacji pożytku publicznego za 2018 rok wynika, że 5 511 organizacji nie korzystało ze wskazanych uprawnień. W związku z powyższym z uprawnień wynikających z ustawy skorzystało jedynie 24,58% organizacji, które jednocześnie zamieściły w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego sprawozdania za 2018 rok (9 030 organizacji).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 15. Liczba wskazań uprawnień, z jakich skorzystały w 2018 roku organizacje pożytku publicznego

- zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych (art. 24 ust. 1 pkt 1 ustawy)

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 6c ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych wolne od podatku są dochody organizacji pożytku publicznego, w części przeznaczonej na działalność statutową bez względu na termin wydatkowania, z wyłączeniem działalności gospodarczej – 2018 roku ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób prawnych skorzystało w sumie 2 288 organizacji w łącznej kwocie 491 472 816,59 zł.

- zwolnienie od podatku od nieruchomości (art. 24 ust. 1 pkt 2 ustawy)
Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. *o podatkach i opłatach lokalnych* zwolnione od podatku od nieruchomości są nieruchomości lub ich części zajęte na prowadzenie nieodpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego – 2018 roku ze zwolnienia od podatku od nieruchomości skorzystało w sumie 1 368 organizacji.
- zwolnienie od opłat sądowych (art. 24 ust. 1 pkt 5 ustawy)
Zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. *o kosztach sądowych w sprawach cywilnych* organizacje pożytku publicznego nie mają obowiązku uiszczania opłat, z wyjątkiem prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej. Dodatkowo, zgodnie z art. 95 ust. 1 pkt 7 ww. ustawy, nie pobiera się opłat od wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego organizacji społecznych oraz kościołów i związków wyznaniowych ubiegających się o status organizacji pożytku publicznego. W 2018 roku ze opłat sądowych skorzystało w sumie 554 organizacje.
- zwolnienie od opłaty skarbowej (art. 24 ust. 1 pkt 4 ustawy)
Dotyczy organizacji pożytku publicznego, które dokonują zgłoszenia lub składają wniosek o dokonanie czynności urzędowej albo wniosek o wydanie zaświadczenia lub zezwolenia – wyłącznie w związku z nieodpłatną działalnością pożytku publicznego zgodnie z art. 7 pkt 4 ustawy z 16 listopada 2006 r. *o opłacie skarbowej* – 2018 roku ze zwolnienia od opłaty skarbowej skorzystało w sumie 430 organizacji.
- zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych (art. 24 ust. 1 pkt 3 ustawy)
Organizacje pożytku publicznego, zgodnie z art. 8 pkt 2a ustawy z dnia 9 września 2000 r., zwolnione są od tego podatku, ale tylko wtedy, gdy dokonana czynność cywilnoprawna dotyczy realizacji nieodpłatnej działalności pożytku publicznego – 2018 roku ze zwolnienia od czynności cywilnoprawnych skorzystało w sumie 250 organizacji;
- z innych zwolnień skorzystało 80 organizacji, przykładowo były to zwolnienia z podatku rolnego czy podatku od środków transportu.
- uzyskiwanie 1% podatku (art. 27 ust. 1 ustawy)
Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych przekazują 1% podatku, obliczonego zgodnie z przepisami podatkowymi, na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego. Otrzymane przez organizację pożytku publicznego środki finansowe pochodzące z 1% podatku mogą być wykorzystane wyłącznie na prowadzenie działalności pożytku publicznego. W 2018 roku 7 833 organizacje pożytku publicznego wykazały otrzymanie środków z 1% podatku. Szczegółowe informacje związane z 1% podatku zaprezentowano w 3 rozdziale niniejszego dokumentu (*Wykorzystanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych w 2018 roku*).
- prawo do nieodpłatnego informowania przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji o prowadzonej działalności nieodpłatnej pożytku publicznego (art. 26 ustawy)
Zgodnie z art. 26 ustawy, w związku z art. 23a ustawy z dnia 29 grudnia 1992 r. *o radiofonii i telewizji* jednostki publicznej radiofonii i telewizji umożliwiają organizacjom pożytku publicznego nieodpłatne informowanie o ich działalności na zasadach określonych w przepisach odrębnych. W 2018 roku z możliwości nieodpłatnego informowania przez jednostki publicznej radiofonii i telewizji o prowadzonej nieodpłatnej działalności pożytku publicznego skorzystały 353 organizacje pożytku publicznego.
- odbywanie służby zastępczej przez poborowych (art. 25 ustawy)
Kwestia ta jest uregulowana w art. 25 ustawy, która odsyła do przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej*. Odbycie służby zastępczej jest możliwe wyłącznie w ramach działalności statutowej organizacji pożytku publicznego, ponieważ służba zastępcza

polega na wykonywaniu prac na rzecz ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi albo bezdomnymi oraz na rzecz administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości.

Należy jednak zaznaczyć, na podstawie ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. *o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*.) z dniem 1 stycznia 2010 roku zawieszono obowiązek odbywania zasadniczej służby wojskowej, a tym samym obowiązek odbywania służby zastępczej. Jednak zgodnie z art. 55 ww. ustawy w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa Państwa Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa termin rozpoczęcia i okres trwania obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej (tym samym służby zastępczej) przez osoby podlegające temu obowiązkowi, a także przeszkolenia wojskowego przez absolwentów szkół wyższych. W tym okresie zastosowanie będą miały również przepisy w zakresie kierowania do odbycia służby zastępczej oraz jej odbywania, określone w art. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. *o służbie zastępczej*.

Wzór sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego, określony rozporządzeniem Przewodniczącego Komitetu do spraw pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2061) nie zawiera pola do wypełnienia, w którym organizacja pożytku publicznego mogłaby wskazać informację o odbywaniu przez poborowych służby zastępczej.

Organizacje pożytku publicznego mogą także korzystać ze zwolnień wynikających z innych ustaw.

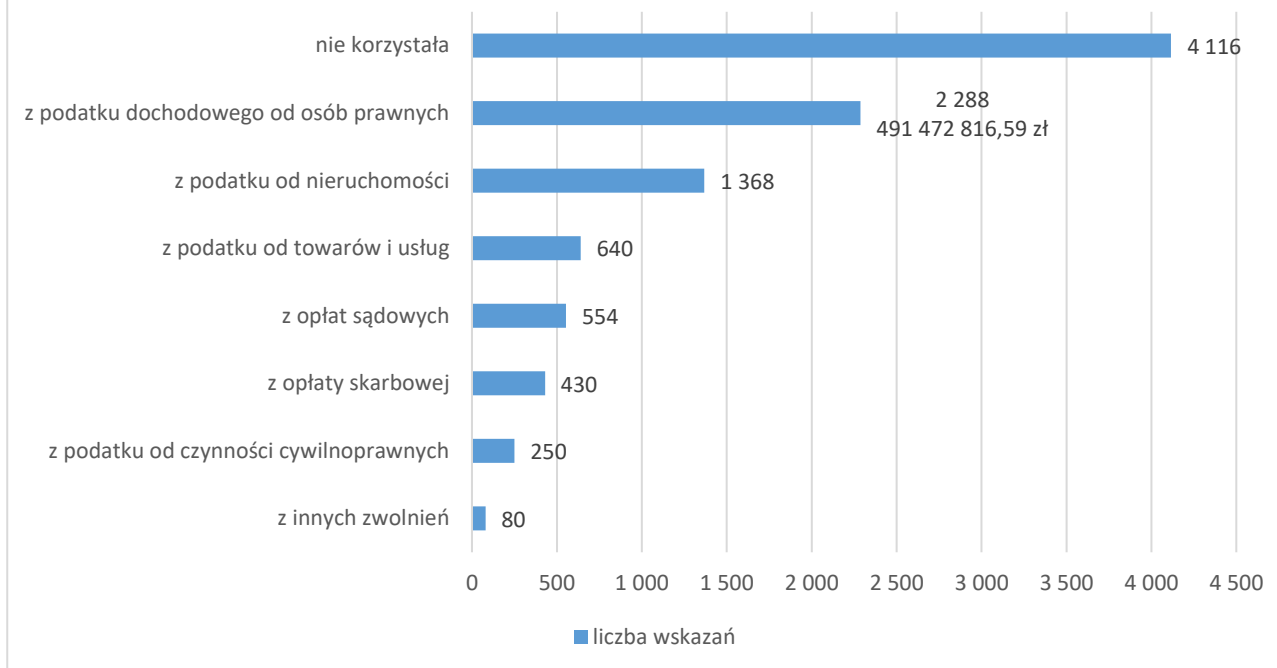
- zwolnienie od podatku od towarów i usług (VAT)

W myśl art. 43 ust. 1 pkt. 16 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o podatku od towarów i usług* zwalnia się od podatku dostawę towarów, której przedmiotem są produkty spożywcze, z wyjątkiem wskazanych przez ww. ustawę napojów alkoholowych, jeżeli są one przekazywane na rzecz organizacji pożytku publicznego w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, z przeznaczeniem na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację. Warunkiem jest posiadanie przez dokonującego dostawy towarów dokumentacji potwierdzającej dokonanie dostawy na rzecz organizacji pożytku publicznego z przeznaczeniem wyłącznie na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację. W sprawozdaniach merytorycznych za 2018 rok 640 organizacji pożytku publicznego wskazało, że skorzystało z tego zwolnienia.

- uprawnienia w przedmiocie działalności w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach

Zgodnie z art. 7 ust. 1b ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. *o grach hazardowych* loterie fantowe oraz gry bingo fantowe, w których wartość puli wygranych jest wyższa od kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ww. ustawy (kwota bazowa dla danego roku kalendarzowego jest równa kwocie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego w obwieszczeniu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Głównego Urzędu Statystycznego), oraz nie przekracza piętnastokrotności tej kwoty, mogą być urządzone przez organizację pożytku publicznego po dokonaniu ich zgłoszenia. Zgłoszenia dokonuje się nie później niż 30 dni przed dniem rozpoczęcia tej loterii lub gry. Łączna wartość puli wygranych w loteriach fantowych lub w grach bingo fantowych organizowanych przez organizację pożytku publicznego w oparciu o zgłoszenia, nie może przekroczyć w ciągu roku kalendarzowego trzydziestokrotności kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ustawy o grach hazardowych.

Liczba wskazań z jakich zwolnień skorzystały w 2018 roku organizacje pożytku publicznego wraz z kwotą zwolnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 16. Liczba wskazań zwolnień, z jakich skorzystały w 2018 roku organizacje pożytku publicznego

Najczęściej organizacje pożytku publicznego korzystały ze zwolnień dotyczących podatku dochodowego od osób prawnych oraz podatku od nieruchomości. Zdecydowana większość organizacji wskazała jednak, że nie korzystała w 2018 roku z żadnych zwolnień.

2.3.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego wynikające z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

• obowiązek sprawozdawczy

Zgodnie z art. 23 ustawy organizacja pożytku publicznego ma obowiązek sporządzenia, zamieszczenia na stronie NIW-CRSO, czyli w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego, i podania do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się przez zainteresowane podmioty, w tym poprzez zamieszczenie na swojej stronie internetowej, zatwierdzonego sprawozdania finansowego i sprawozdania merytorycznego ze swojej działalności za dany rok obrotowy. Sprawozdania organizacja zamieszcza po raz pierwszy za rok, w którym uzyskała status organizacji pożytku publicznego.

W zależności od ustalonego roku obrotowego organizacja pożytku publicznego zamieszcza na ww. bazie sprawozdania za dany rok obrotowy do dnia 15 lipca roku następującego po roku obrotowym (jeśli rok obrotowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym), natomiast w przypadku wskazanym w art. 23 ust. 6b ustawy, tzn. niepokrywania się roku obrotowego z rokiem kalendarzowym, ww. sprawozdania zamieszcza do dnia 30 listopada roku następującego po roku, za który jest składane sprawozdanie finansowe i sprawozdanie merytoryczne.

Według stanu na dzień 13 grudnia 2018 roku terminowo wypełniło obowiązek sprawozdawczy za 2018 rok 8 391 organizacji, w tym 8 285 organizacji, których rok obrotowy jest zgodny z rokiem kalendarzowym (zamieściły sprawozdania do 15 lipca) oraz 106 organizacji których rok obrotowy

jest inny niż kalendarzowy (zamieściły sprawozdania do 2 grudnia, ponieważ 30 listopada przypadł w sobotę). Po ustawowym terminie 642 organizacje zamieściły sprawozdania za 2018 rok w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego do 24 grudnia 2018 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 24 grudnia 2019 roku)

Wykres 17. Liczba zamieszczonych sprawozdań organizacji pożytku publicznego w latach 2011–2018

W latach 2011–2016 organizacje zamieszczały sprawozdania w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, a od roku 2017 na stronie NIW-CRSO. Należy zaznaczyć, że organizacje pożytku publicznego w latach 2011–2012 obowiązywało rozporządzenie określające jeden wzór sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego.

- obowiązek w zakresie udzielania wyjaśnień na wezwanie Dyrektora NIW-CRSO (art. 33a ust. 1 ustawy)

W myśl art. 33a ust. 1 ustawy w przypadku naruszenia obowiązków w zakresie sprawozdawczości, w szczególności niezamieszczenia w terminie na stronie NIW-CRSO sprawozdania finansowego i merytorycznego, albo zamieszczenia sprawozdań niekompletnych, albo budzących wątpliwości co do prawidłowości działalności organizacji pożytku publicznego, Dyrektor NIW-CRSO wzywa organizację pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędných wyjaśnień.

Ponadto OPP może zostać wezwana do udzielenia wyjaśnień i zaniechania naruszeń w następujących przypadkach:

- prowadzenia zbiórki publicznej bez wymaganego zgłoszenia lub nienadesłania do ministra właściwego do spraw administracji publicznej sprawozdania z przeprowadzonej zbiórki publicznej lub sprawozdania ze sposobu rozdysponowania zebranych ofiar lub nienadesłania informacji o rozliczeniu środków pochodzących ze zbiórki publicznej zrealizowanej zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2014 r. *o zasadach prowadzenia zbiórek publicznych* lub informacji o otrzymanych darowiznach, o których mowa w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. *o podatku dochodowym od osób prawnych* – art. 33a ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy,
- prowadzenia bez zezwolenia placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, centrum integracji społecznej, domów pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych,

regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz szkół lub placówek publicznych określonych w ustawie z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty* oraz podmioty wykonujące działalność leczniczą bez uzyskania wymaganego wpisu do rejestru – art. 33a ust. 2 pkt 3 ustawy,

- posiadania zaległości podatkowych stwierdzonych prawomocną decyzją lub tytułem wykonawczym, o którym mowa w ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. *o postępowaniu egzekucyjnym w administracji* w wysokości przekraczającej wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni, jeżeli zaległość ta istnieje co najmniej 6 miesięcy – art. 33a ust. 2 pkt 4 ustawy,
- niewypełniania obowiązków wynikających z ustawy z dnia 1 marca 2018 r. *o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* – art. 33a ust. 2 pkt 5 ustawy,
- naruszenia przepisów związanych z korzystaniem z uprawnień, o których mowa w art. 24 ustawy, tj. zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, podatku od czynności cywilnoprawnej, opłaty skarbowej, opłat sądowych) – art. 33a ust. 2 pkt 6 ustawy,
- niewykonania wyroku sądu powszechnego lub administracyjnego – art. 33a ust. 2 pkt 7 ustawy),
- posiadania zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne w wysokości przekraczającej 3-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni – art. 33a ust. 2 pkt 8 ustawy,
- w przypadku powtarzającego się wykorzystywania otrzymanych dotacji niezgodnie z przeznaczeniem stwierdzonego decyzją organów administracji publicznej lub prawomocnym orzeczeniem sądu – art. 33a ust. 3 ustawy.

Dyrektor NIW-CRSO w 2018 roku wezwał 463 organizacje pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień w zakresie: niezamieszczenia sprawozdań na stronie NIW, zaległości podatkowych, zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, dominującej działalności gospodarczej, postanowień statutu organizacji niezgodnych z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

- obowiązki związane z przeprowadzaniem kontroli

Zostały one określone zostały w art. 28 i 29 ustawy. Organizacja pożytku publicznego podlega kontroli Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego w zakresie prawidłowości korzystania z uprawnień oraz wywiązywania się z obowiązków i wymogów wskazanych w ustawie. Może on zarządzić kontrolę z urzędu, a także na wniosek organu administracji publicznej, organizacji pozarządowych lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy. Ponadto może powierzyć przeprowadzenie kontroli wojewodzie oraz Dyrektorowi NIW-CRSO.

Przewodniczący Komitetu do spraw Pożytku Publicznego powierzył wojewodom w 2019 roku, analogicznie jak w roku poprzednim, przeprowadzenie 80 kontroli organizacji pożytku publicznego. W ramach sprawowanego nadzoru nad organizacjami pożytku publicznego dodatkowo zlecił pracownikom Wydziału Kontroli i Nadzoru Kancelarii Prezesa Rady Ministrów przeprowadzenie 8 planowych kontroli w organizacjach pożytku publicznego. Kontrole dotyczyły środków wydatkowanych w 2018 roku z 1% podatku.

- obowiązek podania numeru rachunku bankowego

W myśl art. 27a ustawy organizacja pożytku publicznego jest obowiązana nie później niż do dnia 30 czerwca roku następującego po roku podatkowym zgłosić naczelnikowi urzędu skarbowego

właściwemu według siedziby tej organizacji numer rachunku bankowego właściwy do przekazania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na druku NIP-8.

3. Wykorzystanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

3.1. Zestawienie zbiorcze - liczba podatników przekazujących 1% podatku dochodowego od osób fizycznych i przekazana kwota (na przestrzeni lat) - dane Ministerstwa Finansów

Z Informacji dotyczącej kwot z 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2018 roku (za 2017 rok) wynika, że 8 682 organizacje pożytku publicznego otrzymały środki z 1% podatku z zeznań podatkowych za 2017 rok. W 2017 roku liczba organizacji, które otrzymały 1% podatku wyniosła 8 238. Wzrost liczby podmiotów, które otrzymały środki z 1% podatku za 2017 r. w porównaniu do 1% podatku za 2016 rok, wyniósł 574 organizacje pożytku publicznego. Należy podkreślić, że informacje o sposobie wydatkowania środków otrzymanych w 2018 roku z zeznań podatkowych za 2017 rok organizacje wykazywały w sprawozdaniach za 2018 rok zamieszczonych w 2019 roku w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie NIW-CRSO.

Na przestrzeni lat zarówno liczba podatników przekazujących 1% podatku od osób fizycznych, jak i kwota przekazywana w ramach 1% podatku sukcesywnie wzrastała, a 2008 rok był przełomowy w tym zakresie. Wprowadzono wówczas dwie zmiany w zakresie sposobu przekazywania 1% podatku oraz osób uprawnionych do tego odpisu. Na podstawie nowelizacji ustawy z dnia 16 listopada 2006 roku o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw podatnik nie musi sam dokonywać wpłaty na rachunek wybranej organizacji pożytku publicznego. W składanym zeznaniu wskazuje organizację, którą chce wesprzeć, podając jej numer KRS, a 1% podatku przekazuje naczelnik urzędu skarbowego. Ponadto poszerzono grupę podatników, którzy mogą wspierać organizacji pożytku publicznego 1% należnego podatku dochodowego o:

- podatników opodatkowanych według stawki 19% z pozarolniczej działalności gospodarczej lub działów specjalnych produkcji rolnej,
- podatników opodatkowanych wg stawki 19% z odpłatnego zbycia papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych.

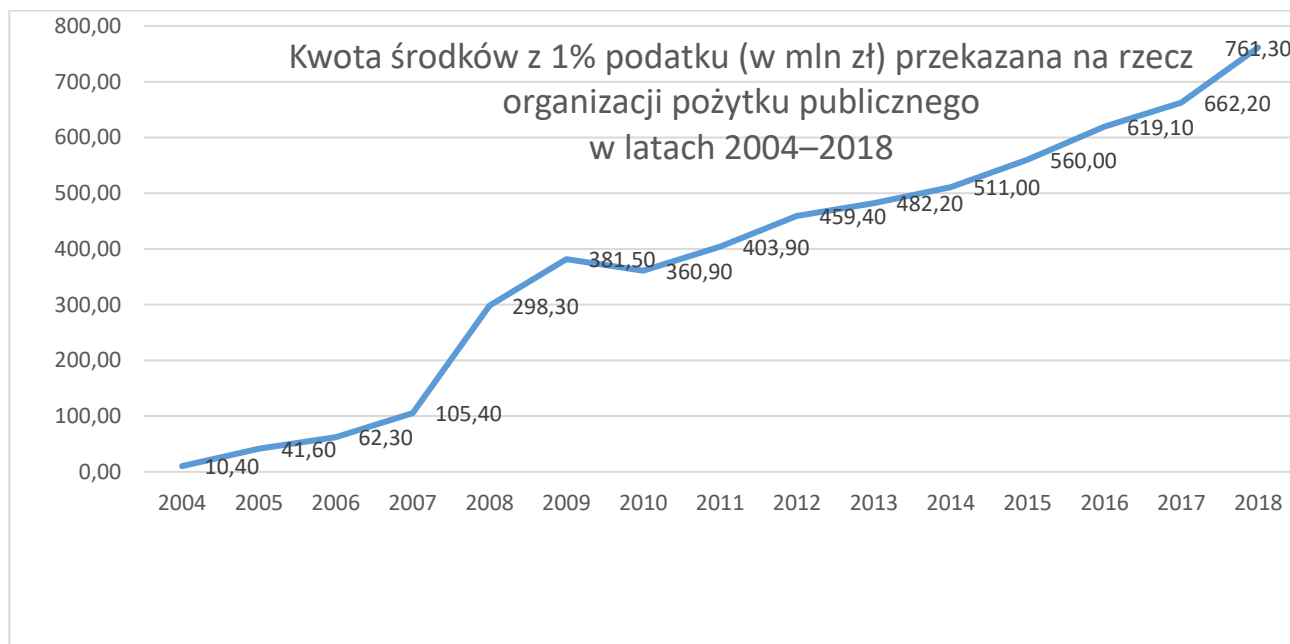
Rok	Kwota (w mln zł) przekazana na rzecz OPP	Liczba podatników (w mln) przekazujących 1% podatku na rzecz OPP
2004	10,40	0,08
2005	41,60	0,68
2006	62,30	1,16
2007	105,40	1,60
2008	298,30	5,13
2009	381,50	7,32
2010	360,90	8,62
2011	403,90	10,13

2012	459,40	11,17
2013	482,20	11,54
2014	511,00	12,03
2015	560,00	12,46
2016	619,10	13,18
2017	662,20	13,61
2018	761,30	14,13

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2018 roku (za 2017 rok)* Ministerstwa Finansów

Tabela 6. Liczba podatników przekazujących 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego wraz z kwotą przekazaną w latach 2004–2018

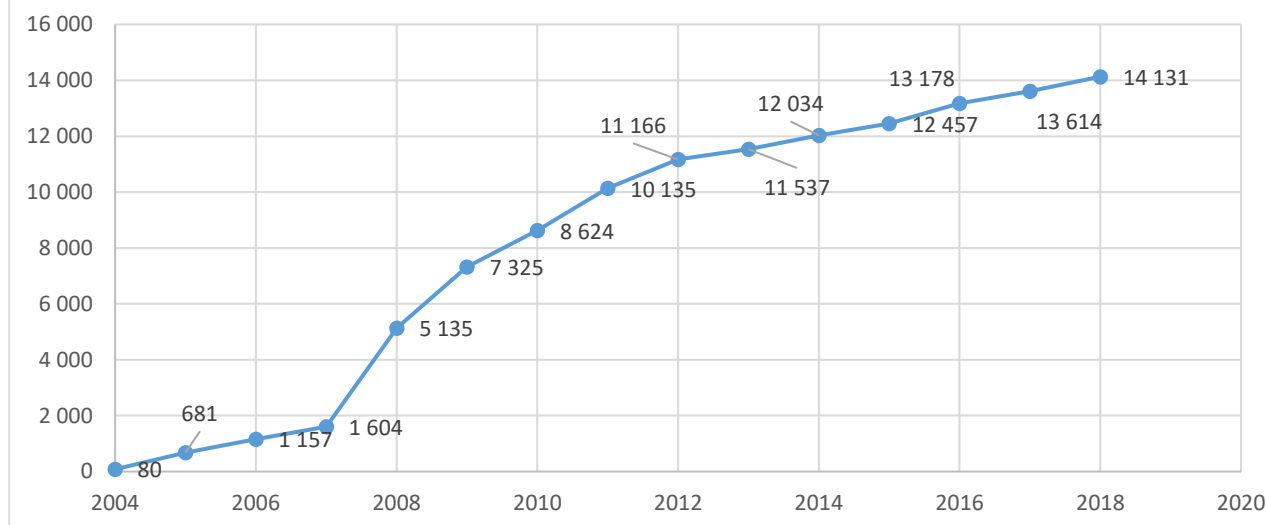
Z przedstawionych danych jednoznacznie wynika, że kwota środków z 1% podatku przekazywana przez podatników organizacjom pożytku publicznego, jak również liczba podatników korzystająca z możliwości przekazania 1% dla organizacji pożytku publicznego z roku na rok zwiększa się w stosunku do lat poprzednich.

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2018 roku (za 2017 rok)* Ministerstwa Finansów

Wykres 18. Kwota środków z 1% podatku (w mln zł) przekazana na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2018

Liczba podatników (w tysiącach) przekazujących 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2018

Źródło: Dane pochodzące z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2018 roku (za 2017 rok)* Ministerstwa Finansów

Wykres 19. Liczba podatników (w tysiącach) przekazujących 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004–2018

3.2. Przychody z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

Jak to już pokazały dane Ministerstwa Finansów, z roku na rok organizacje pożytku publicznego otrzymują coraz więcej środków pochodzących z 1% podatku. Widać to również w informacjach pochodzących za sprawozdań merytorycznych organizacji. Na pierwszy rzut oka zauważalne są pewne różnice dotyczące tych danych. Wynikają one z tego, że swoją *Informację* Ministerstwo Finansów publikuje we wrześniu i po tym czasie urzędy skarbowe mogą jeszcze przekazać organizacji środki pochodzące z 1% podatku, ponadto część organizacji nie zamieściła sprawozdań w bazie sprawozdań organizacji pożytku, a niektóre organizacje mogły omyłkowo podać w sprawozdaniach nie do końca prawdziwe informacje.

Rok	Przychód z 1% podatku wykazany w sprawozdaniach merytorycznych „pełnych”	Przychód z 1% podatku wykazany w sprawozdaniach merytorycznych uproszczonych	Przychód z 1% podatku – z razem sprawozdanie merytoryczne „pełne” i uproszczone	Przychód z 1% podatku razem sprawozdanie merytoryczne uproszczone i „pełne” w mln	Wysokość środków 1% podatku przekazanych przez urzędy skarbowe – dane Ministerstwa Finansów
2011	382 021 434,37	x	382 021 434,37	382,02	403,90
2012	452 626 944,15	x	452 626 944,15	452,63	459,40
2013	450 559 591,76	23 760 336,78	474 319 928,54	474,32	482,20
2014	484 427 756,50	22 863 031,52	507 290 788,02	507,29	511,00
2015	539 236 773,79	24 397 486,28	563 634 260,07	563,63	560,00
2016	592 460 689,42	24 777 162,45	617 237 851,87	617,24	617,50
2017	637 398 191,25	24 199 862,23	661 598 053,48	661,60	660,20
2018	728 468 557,83	26 433 211,59	754 901 769,42	754,90	761,30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku). Ostatnia kolumna z *Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia w 2018 roku (za 2017 rok)* Ministerstwa Finansów (stan na 17 września 2018 roku)

Tabela 7. Przychody z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych wykazane w sprawozdaniach merytorycznych z działalności organizacji pożytku publicznego w latach 2011–2018

3.2.1. Zróżnicowanie przychodów organizacji pożytku publicznego uzyskiwanych z 1% podatku osób fizycznych¹

Duże zróżnicowanie organizacji pożytku publicznego pod względem przychodów uzyskiwanych z 1% podatku można dokładniej prześledzić po uszeregowaniu organizacji pod względem uzyskanego przychodu z 1% podatku (od największej do najmniejszej kwoty), a następnie podzieleniu tak przygotowanego zbioru na dziesięć równolicznych części².

Dane pokazują, że przychody z 1% podzielone są bardzo nierównomiernie pomiędzy organizacje i większość środków z tego źródła trafiła do niewielkiej grupy organizacji, które są najbardziej skuteczne w pozyskiwaniu tych środków. Suma przychodów z 1% uzyskana przez 10% najskuteczniejszych pod tym względem organizacji (podgrupa 1) wyniosła 686 398 783,05 zł, czyli aż 21,88 razy więcej niż kwota uzyskana przez organizacje należące do podgrupy 2. Różnice pod tym względem pomiędzy pozostałymi podgrupami są zdecydowanie mniejsze i zawierają się z przedziale od 4,94 do 1,63. W podgrupie dziesiątej, czyli najmniej skutecznych w pozyskiwaniu środków z 1% podatku, znalazły się wyłącznie organizacje, które nie uzyskały z tego źródła żadnych środków.

	Podgrupa 1	Podgrupa 2	Podgrupa 3	Podgrupa 4	Podgrupa 5	Podgrupa 6	Podgrupa 7	Podgrupa 8	Podgrupa 9	Podgrupa 10
Suma przychodów z 1% (w zł)	686 398 783,05	31 377 589,71	13 977 899,84	7 898 252,85	4 800 302,30	2 947 142,88	1 734 618,99	873 929,99	176 579,44	0
Średnie przychody z 1% (w zł)	760 974,26	34 786,68	15 496,56	8 756,38	5 321,84	3 267,34	1 923,08	968,88	193,62	0
Mediana przychodów z 1% (w zł)	148 960,97	32 811,64	15 177,45	8 660,41	5 235,10	3 234,95	1 912,85	981,70	169,80	0
Wartość minimalna	57 091,00	21 179,20	11 179,10	6 720,40	4 184,70	2 504,80	1 402,10	535,60	0,00	0

¹ Dane przedstawione w dalszej części rozdziału pochodzą ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego do dnia 5 grudnia 2019 roku.

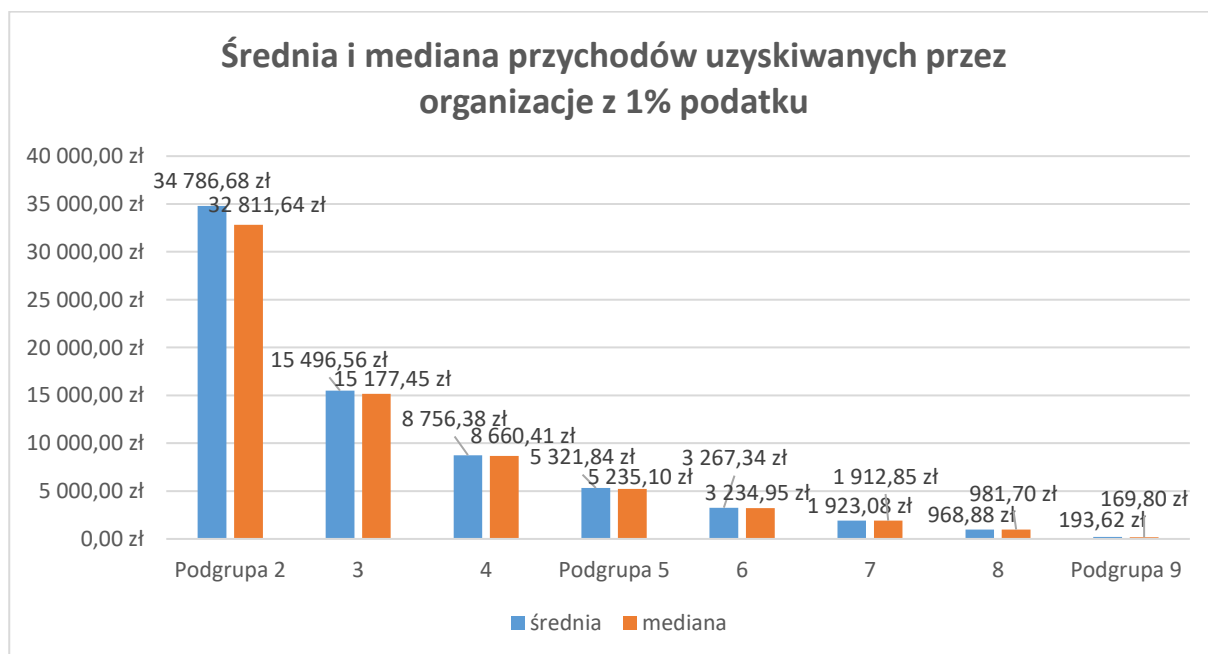
² Ze względu na to, że na dzień 5 grudnia 2019 r. sprawozdania złożyło 9 021 organizacji w podzbiorach 1–9 znalazły się po 902 organizacje, a w dziesiątej – 903 organizacje.

przychodów z 1% (w zł)										
Wartość maksymalna przychodów z 1% (w zł)	167 115 350,71	57 045,10	21 161,67	11 168,52	6 719,50	4 184,40	2 503,00	1 401,40	534,50	0
Średnia – przychody ogółem (w zł)	4 811 327,39	1 401 185,73	1 100 982,82	713 052,17	454 529,03	421 448,09	480 993,56	401 442,46	292 629,48	367 241,61
Suma przychodów ogółem (w zł)	4 339 817 305,93	1 263 869 525,76	993 086 506,46	643 173 053,24	409 985 182,12	380 146 181,04	433 856 192,67	362 101 098,81	263 951 792,34	331 251 928,66
Odsetek przychodów z 1% w łącznej kwocie przychodów	15,82%	2,48%	1,41%	1,23%	1,17%	0,78%	0,40%	0,24%	0,07%	0,00%
Iloraz sumy przychodów z 1% danej podgrupy i następnej podgrupy	21,88	2,24	1,77	1,65	1,63	1,70	1,98	4,95	brak danych	brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 5 grudnia 2019 roku)

Tabela 8. Suma, średnia, mediana, wartość minimalna i wartość maksymalna przychodów z 1% podatku, suma i średnia przychodów ogółem oraz porównanie wybranych wartości; organizacje zostały podzielone na dziesięć podgrup w zależności od przychodów uzyskanych z 1% podatku

Średnie i mediany przychodów z 1% podatku uzyskiwane przez organizacje należące do poszczególnych podgrup również wskazują na taką samą tendencję, czyli bardzo duże zróżnicowanie organizacji pod tym względem pomiędzy podgrupami pierwszą i drugą oraz stopniowe zanikanie różnic pomiędzy kolejnymi podgrupami.

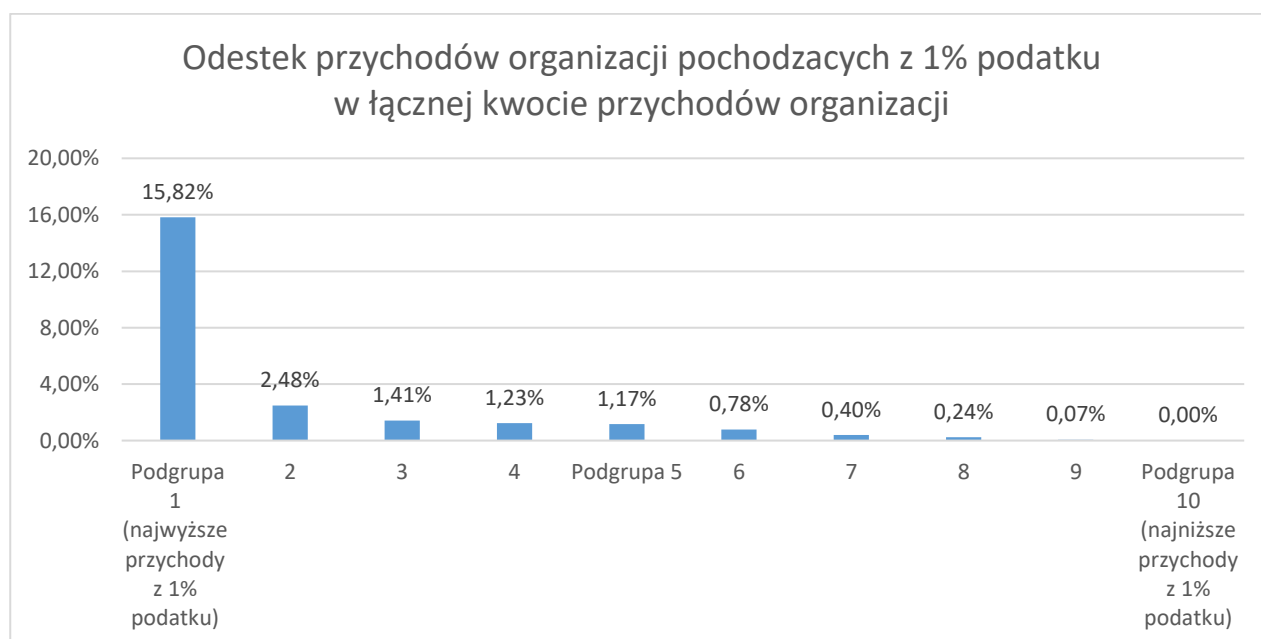

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 5 grudnia 2019 roku)

Wykres 20. Średnia i mediana przychodów uzyskiwanych przez organizacje z 1% (wyniki dla podgrup 2–9)

Na wykresie wyżej pokazane zostały wyniki podgrup od drugiej do dziewiątej³. W pierwszej podgrupie średnia przychodu z 1% wynosi 760 974,26 zł i jest 5,11 razy wyższa niż mediana, która przyjęła wartość 148 960,97 zł. Natomiast w kolejnych podgrupach średnie są nieznacznie wyższe niż mediany, a w podgrupie ósmej mediana jest wyższa od średniej. Wskazuje to na to, że różnice pomiędzy organizacjami należącymi do podgrupy drugiej i kolejnych są bardzo nieznaczne, a za skalę zróżnicowania całej populacji odpowiadają w głównej mierze organizacje z podgrupy pierwszej.

Również znaczenie jakie dla łącznych przychodów organizacji mają środki z 1% podatku jest zróżnicowane pomiędzy podgrupą pierwszą i pozostałymi. Dla organizacji z pierwszej podgrupy, środki uzyskane z tego źródła stanowią, aż 15,82% łącznych rocznych przychodów. W podgrupie drugiej ten odsetek stanowi już tylko 2,48%, a w kolejnych systematycznie maleje do zera z podgrupie dziesiątej.

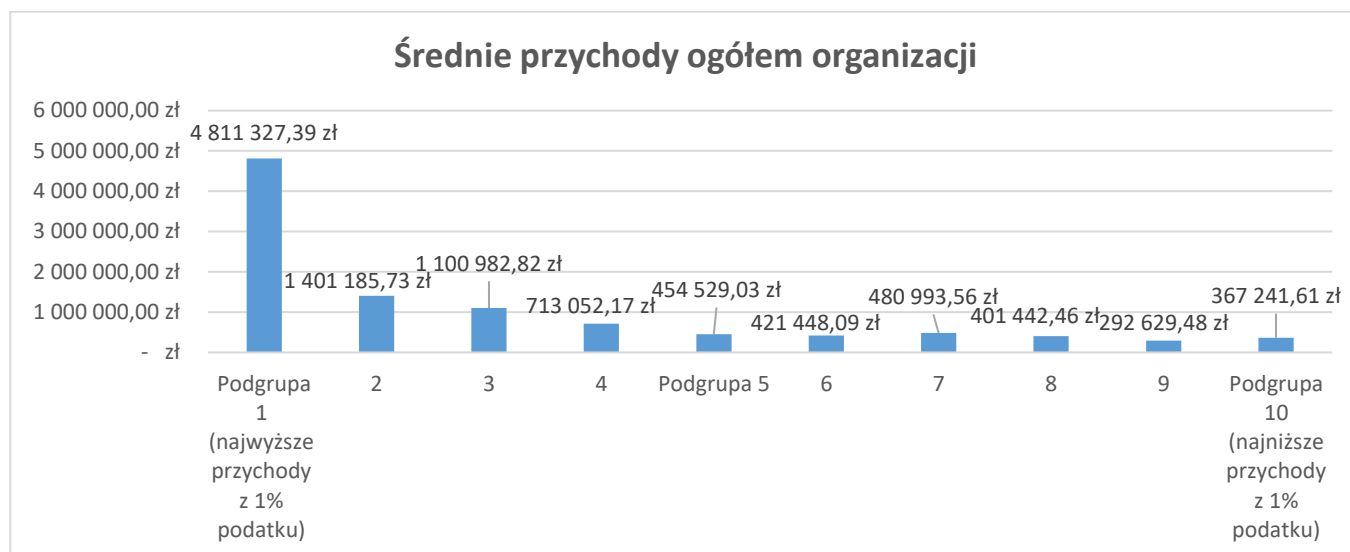
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 5 grudnia 2019 roku)

Wykres 21. Odsetek przychodów pochodzących z 1% podatku w łącznej kwocie przychodów organizacji (w podziale na podgrupy)

Dane na temat łącznych przychodów ze wszystkich źródeł (z działalności nieodpłatnej i odpłatnej pożytku publicznego, z działalności gospodarczej oraz pozostałe przychody, w tym finansowe) wskazują na występowanie zależności pomiędzy skutecznością pozyskiwania środków z 1% podatku, a poziomem przychodów. Organizacje z podgrupy uzyskującej najwyższe przychody z 1% podatku mają średni ogólny przychód na poziomie 4 811 327,39 zł, czyli 3,43 razy wyższy niż organizacje z podgrupy drugiej. Podobnie jak w przypadku statystyk zaprezentowanych wyżej, również tutaj dynamika spadku przychodów wyhamowuje w kolejnych podgrupach. Istotne jest to, że trend spadkowy występuje tylko od podgrupy pierwszej do szóstej, a pomiędzy kolejnymi podgrupami średnia ogólnych przychodów zarówno maleje, jak i rośnie. Oznacza to, że istnieje zależność pomiędzy uzyskiwaniem wyższych przychodów z 1% podatku, a uzyskiwaniem wyższych przychodów z innych źródeł, ale tylko wśród organizacji należących do 60% najsukcesowniej

³ Ze względu na ponad dwudziestokrotną różnicę średnich przychodów z 1% podatku pomiędzy pierwszą a drugą podgrupą oraz zerowe wyniki obydwu statystyk z grupy dziesiątej podgrupy pierwsza i dziesiąta nie zostały zaprezentowane na wykresie.

pozyskujących środki z 1% podatku. Dla pozostałych organizacji ten czynnik nie ma istotnego związku z poziomem przychodów ogółem.

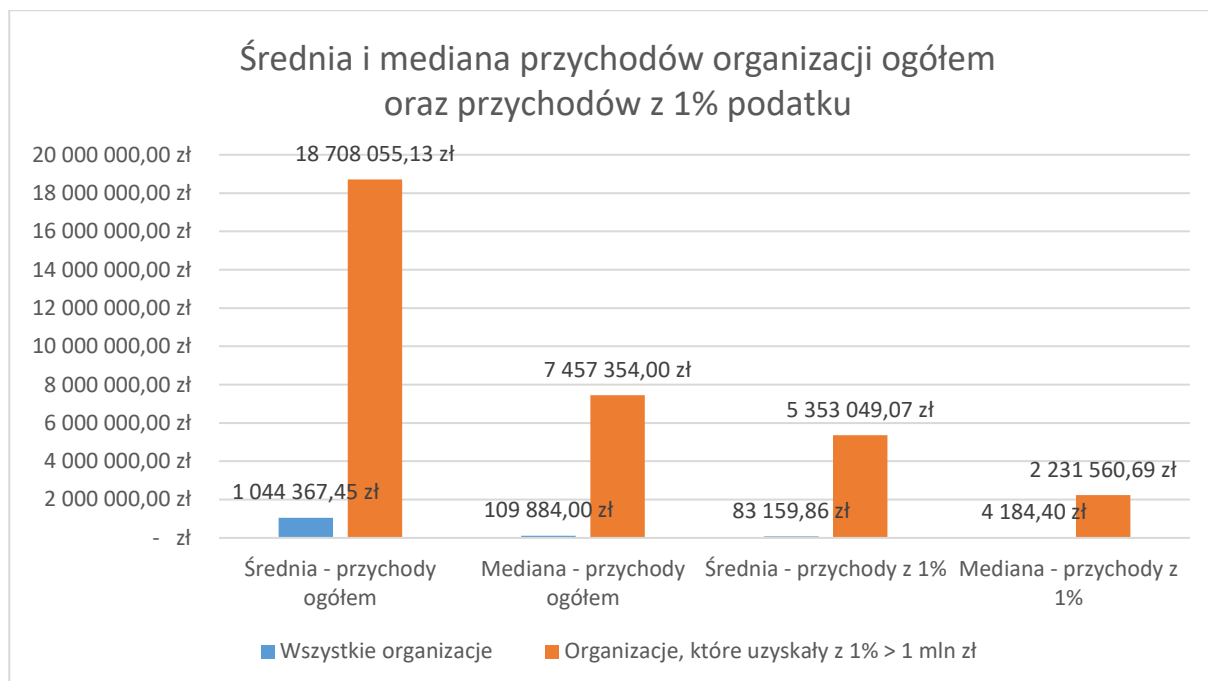
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 5 grudnia 2019 roku)

Wykres 22. Średnie przychody uzyskiwane przez organizacje pożytku publicznego ze wszystkich źródeł (w podziale na podgrupy wyróżnione z uwagi na wysokość środków pochodzących z 1% podatku)

Porównanie danych na temat ogólnych przychodów organizacji i przychodów pochodzących z 1% podatku wskazuje na to, że chociaż z tego ostatniego źródła pochodzą znaczne środki dla organizacji z pierwszej podgrupy, to jednak nie one powodują, że te organizacje uzyskują 3,43 razy wyższe przychody niż druga podgrupa. Po odliczeniu środków z 1% podatku organizacje z pierwszej podgrupy dysponują przychodami z innych źródeł 2,89 razy wyższymi niż wynosi łączny ogólny przychód w podgrupie drugiej.

97 organizacji uzyskało z 1% podatku kwoty wyższe niż 1 mln zł – podczas gdy w całej populacji organizacji pożytku publicznego środki pochodzące z 1% podatku stanowią 7,96%⁴ ogólnych przychodów, to dla organizacji, które uzyskały 1 mln zł lub więcej z tego źródła odsetek ten wynosi 28,61. Jak widać na wykresie zamieszczonym poniżej, organizacje, które uzyskały ponad 1 mln zł z 1% podatku mają wielokrotnie wyższe przychody pochodzące również z innych źródeł – mediana przychodów ogółem dziewięćdziesięciu siedmiu organizacji, które uzyskały z 1% podatku 1 mln zł lub wyższą kwotę jest aż 67,9 razy wyższa niż mediana przychodów ogółem wszystkich organizacji pożytku publicznego.

⁴ Na podstawie danych pochodzących ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego do dnia 5 grudnia 2019 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 5 grudnia 2019 roku)

Wykres 23. Średnia i mediana łącznych przychodów organizacji oraz przychodów z 1% podatku – dane zostały zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku kwotę 1 mln zł lub wyższą.

1 193 organizacje, czyli 13,22% wszystkich organizacji pożytku publicznego, nie uzyskały z 1% podatku żadnych przychodów w 2018 roku. Na tle pozostałych organizacji pożytku publicznego wyróżniają się one znacznie niższymi przychodami pochodzącymi z innych źródeł. Średnie przychody ogółem tych organizacji stanowią zaledwie 31,77% średnich przychodów organizacji, które uzyskały przychody z 1% podatku.

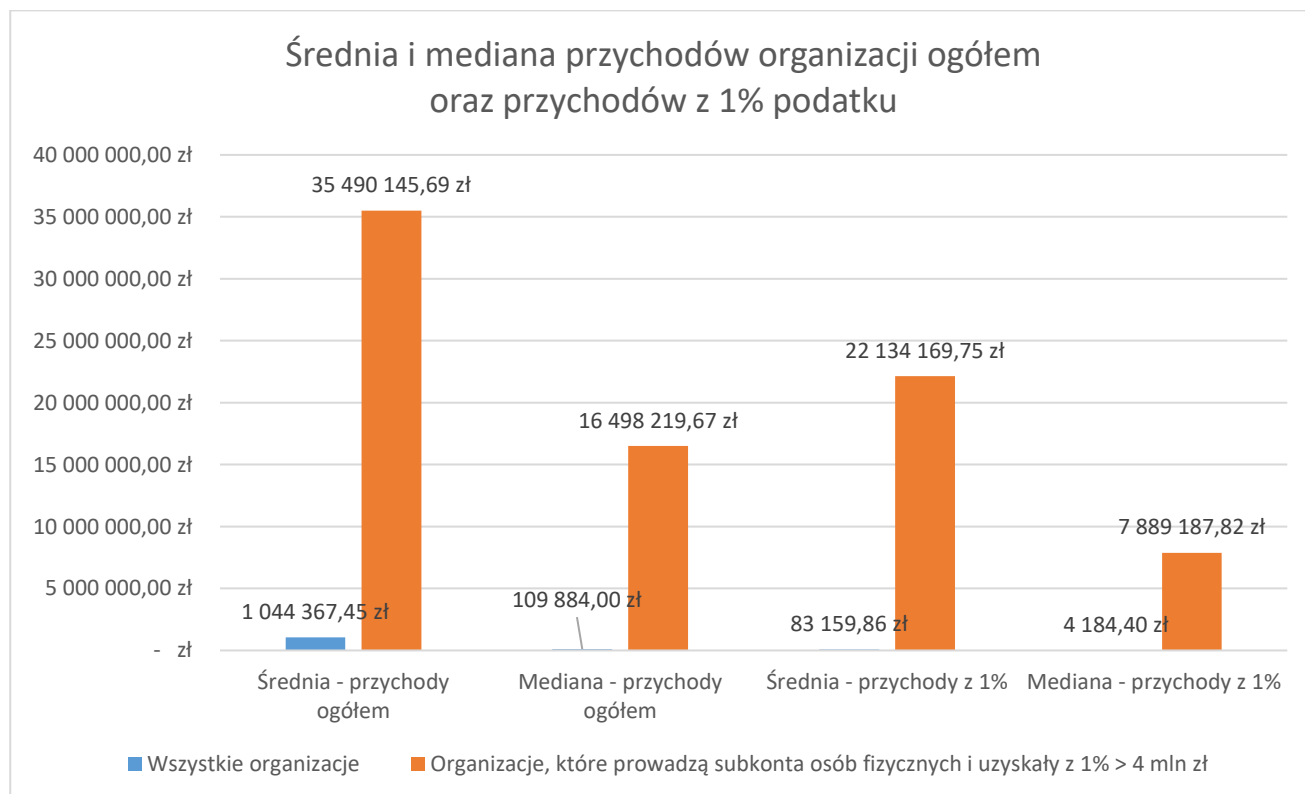
		Przychody ogółem	Przychody z działalności nieodpłatnej	Przychody z działalności odpłatnej	Przychody działalności gospodarczej	Przychody z 1% podatku
Organizacje, które uzyskały przychody z 1% podatku	Suma	8 986 154 877,91 zł	5 955 922 125,06 zł	1 079 631 105,60 zł	680 912 291,10 zł	750 185 099,05 zł
	Średnia	1 147 950,29 zł	760 848,51 zł	137 919,15 zł	86 984,20 zł	95 833,56 zł
	Mediana	124 394,45 zł	63 151,98 zł	0,00 zł	0,00 zł	5 637,80 zł
Organizacje, które nie uzyskały przychodu z 1% podatku	Suma	435 083 895,12 zł	233 655 034,57 zł	46 676 568,11 zł	28 826 824,57 zł	0,00 zł
	Średnia	364 697,31 zł	195 855,02 zł	39 125,37 zł	24 163,31 zł	0,00 zł
	Mediana	51 000,58 zł	4 909,70 zł	0,00 zł	0,00 zł	0,00 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 5 grudnia 2019 roku)

Tabela 9. Suma, średnia i mediana głównych przychodów działalności organizacji pożytku publicznego w 2018 roku – zestawienie danych dla organizacji pożytku publicznego i organizacji, które uzyskały przychody z 1% podatku i które takich przychodów nie uzyskały

Duża część organizacji, które uzyskują z 1% podatku najwyższe kwoty, prowadzi subkonta na rzecz osób fizycznych potrzebujących wsparcia. Wśród 21 organizacji, których przychody z 1% podatku w 2018 roku przewyższyły 4 mln złotych, było takich organizacji aż 15. Najwyższą, wynoszącą 167 115 350,71 zł, kwotę uzyskała organizacja, za pośrednictwem której rodzice chorych i niepełnosprawnych dzieci mogą zakładać subkonta, na których gromadzone są środki z 1% podatku oraz darowizny.

Jak pokazują dane zamieszczone na wykresie poniżej, organizacje prowadzące subkonta i uzyskujące z tego powodu przychody przekraczające 4 mln zł mają wielokrotnie wyższe przychody pochodzące również z innych źródeł. Mediana przychodów ogółem tych 15 organizacji jest aż 150,1 razy wyższa niż mediana przychodów ogółem wszystkich organizacji pożytku publicznego. Ponadto te organizacje są do siebie podobne pod względem struktury i wysokości przychodów. Wskazuje na to fakt, że średnie i mediany ich przychodów zarówno ogólnych, jak i pochodzących z 1% podatku są do siebie zbliżone (średnia ogólnych przychodów jest zaledwie 2,15 razy wyższa niż mediana, a średnia przychodu z 1% jest 2,8 razy wyższa niż mediana). W strukturze przychodów tych organizacji środki z 1% podatku stanowią bardzo dużą część, czyli aż 32,22%.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 5 grudnia 2019 roku)

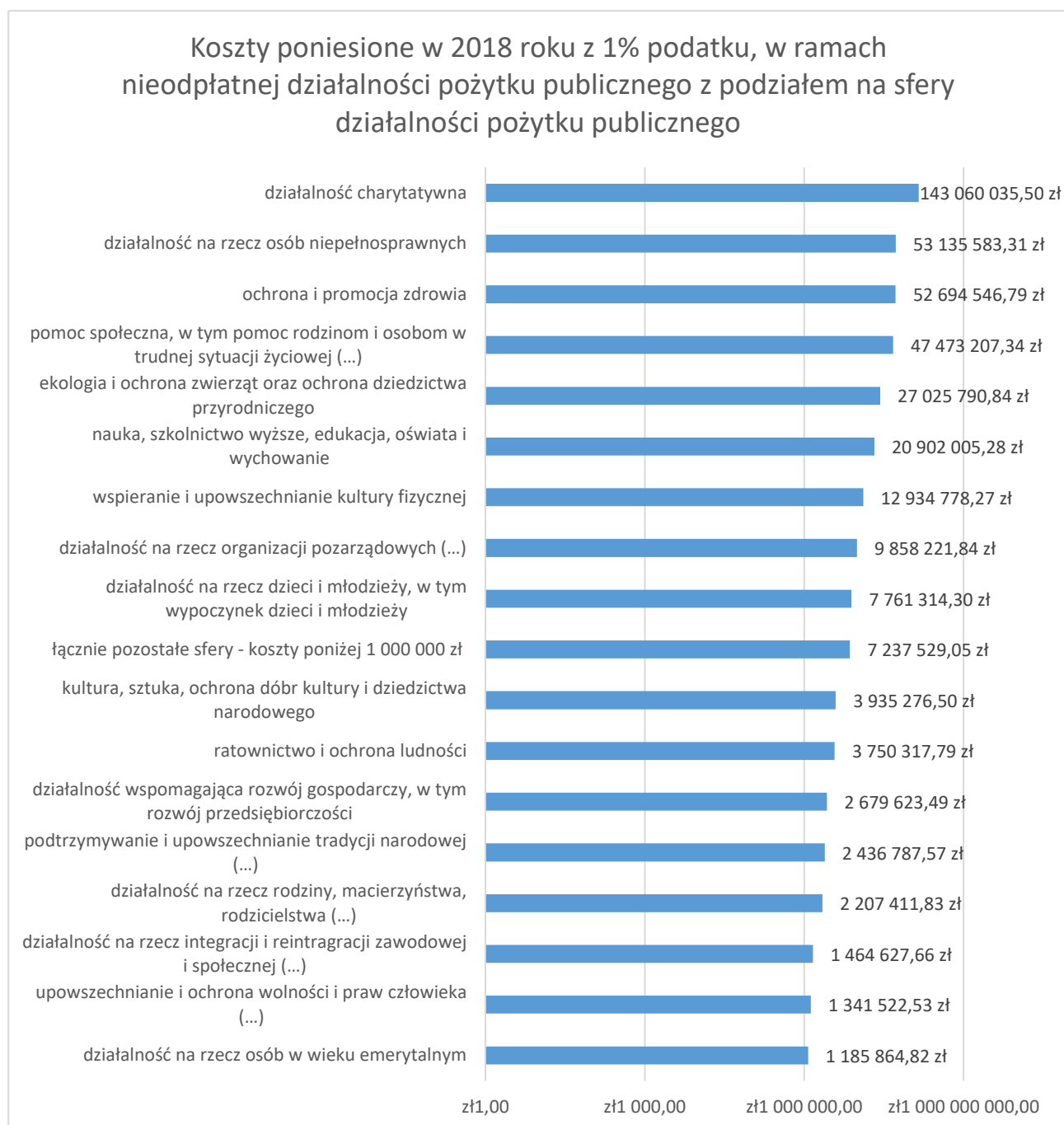
Wykres 24. Średnia i mediana łącznych przychodów organizacji oraz przychodów z 1% podatku – dane zostały zaprezentowane w podziale na wszystkie organizacje pożytku publicznego oraz organizacje, które uzyskały z 1% podatku kwotę 4 mln zł lub wyższą i prowadzą subkonta na rzecz osób fizycznych

3.3. Wydatkowanie środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Z zamieszczonych sprawozdań za 2018 rok wynika, że organizacje pożytku publicznego poniosły we wskazanych przez siebie trzech głównych sferach działalności pożytku publicznego szacunkowe koszty sfinansowane ze środków 1% podatku w łącznej kwocie 422 560 321,73 zł, przy czym w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego było to 401 092 444,71 zł, a w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego – 21 467 877,02 zł.

Analiza sprawozdań pokazuje, że najwyższe koszty, sfinansowane ze środków 1% podatku, były przeznaczone na realizację nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w sferach działalności charytatywnej (143 060 035,50 zł), działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (53 135 583,31 zł), ochrony i promocji zdrowia (52 694 546,79 zł) oraz pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom

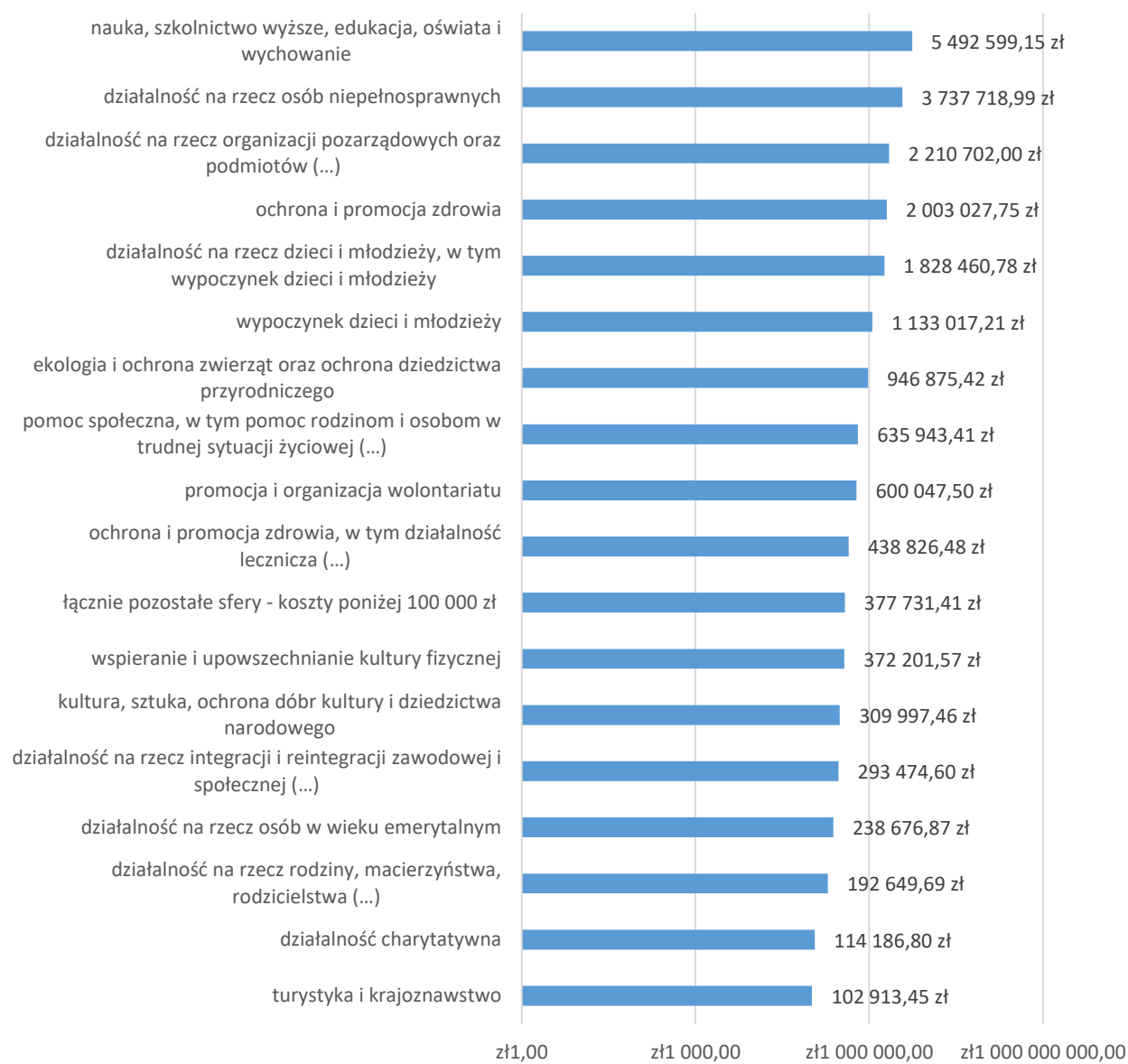
i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób (47 473 207,34 zł).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 27 grudnia 2019 roku)

Wykres 25. Szacunkowe koszty poniesione z 1% podatku w ramach nieodpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Koszty poniesione w 2018 roku z 1% podatku, w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych na stronie internetowej Narodowego Instytutu Wolności www.niw.gov.pl (stan na 27 grudnia 2019 roku)

Wykres 26. Szacunkowe koszty poniesione z 1% podatku w ramach odpłatnej działalności pożytku publicznego z podziałem na sfery działalności pożytku publicznego

Z analizy sprawozdań wynika, że w ramach prowadzonej odpłatnej działalności pożytku publicznego najwyższe koszty sfinansowane ze środków 1% podatku były przeznaczone na realizację nieodpłatnej działalności pożytku publicznego w sferach: nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania (5 492 599,15 zł), działalności na rzecz osób niepełnosprawnych (3 737 718,99 zł), działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży (2 961 477,99 zł), ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej (2 880 680,71 zł) oraz działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy, w zakresie określonym w pkt. 1–32 a ustawy (2 210 702,00 zł).

3.4. Koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej związanej z pozyskiwaniem 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

Organizacje pożytku publicznego w celu zwiększenia przychodów z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych przeprowadzają kampanie informacyjno-reklamowe. Poniżej przedstawiono dynamikę kosztów przekazywanych na kampanie w latach 2011–2018, tj. od wprowadzenia rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie rocznego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. Nr 80, poz. 434) określającego wzór sprawozdania merytorycznego dla organizacji pożytku publicznego. W ramach sprawozdań za lata 2011–2012 organizacje wykazały koszty ponoszone na kampanie 1% podatku niezależnie od osiągniętych przychodów ogółem. Z chwilą wejścia w życie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 234) koszty ponoszone na kampanie 1% wykazują jedynie organizacje, które osiągnęły przychód ogółem powyżej 100 000 zł. Ta zasada została utrzymana w sprawozdaniach merytorycznych zamieszczanych przez organizacje począwszy od 2018 roku, określonych rozporządzeniem Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego z dnia 24 października 2018 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. poz. 2061).

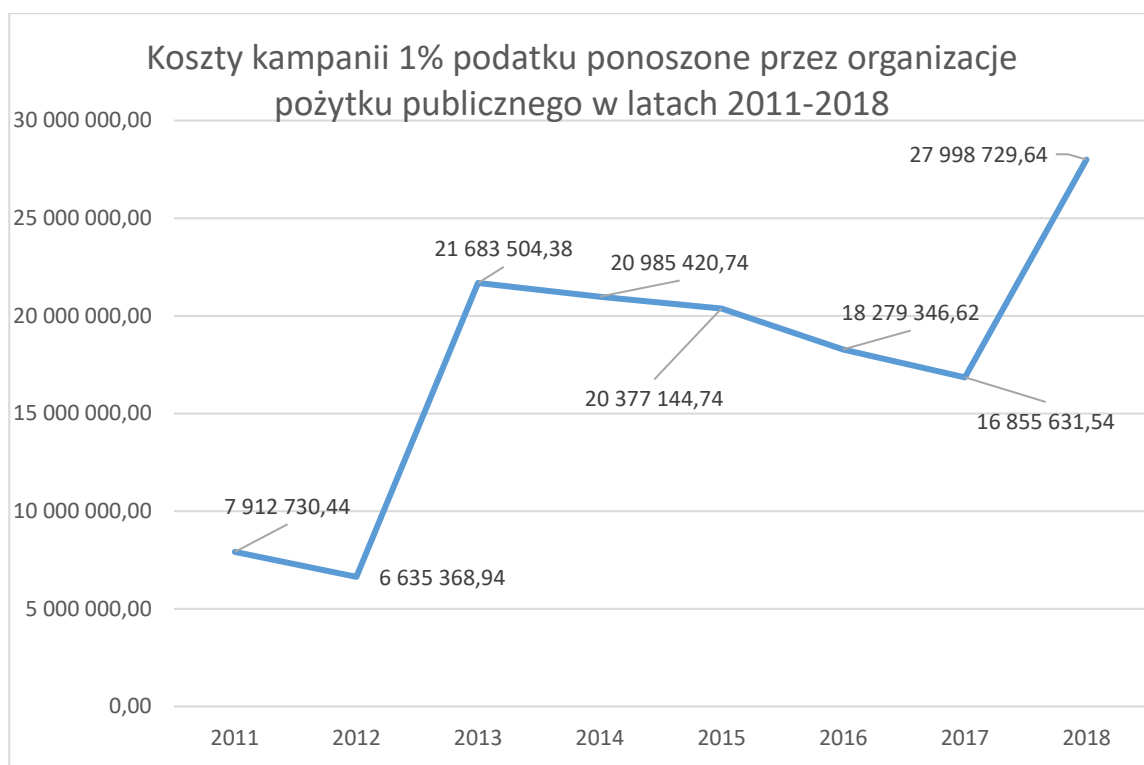
Z danych ze sprawozdań merytorycznych za 2018 rok wynika, że 4 666 organizacji pożytku publicznego, które osiągnęły w okresie sprawozdawczym przychody powyżej 100 000 zł, wydatkowały łącznie na kampanie informacyjno-reklamowe 27 998 729,64 zł, tj. o 11 143 098,10 zł więcej niż w roku poprzednim. Warto zaznaczyć, że wg danych za 2018 rok 4 280 z 4 666 organizacji, które wypełniły „pełne” sprawozdanie merytoryczne z działalności dla organizacji o przychodach ogółem powyżej 100 000 zł, nie ponosiło kosztów w związku z prowadzoną akcją informacyjno-reklamową, co znajduje potwierdzenie w medianie przedmiotowych kosztów, która wyniosła 0.

Rok	Liczba sprawozdań z informacją o kampanii 1% podatku	Koszty kampanii 1%	Średnio na kampanię 1% w latach 2011–2018
2011	7 337	7 912 730,44	1 078,47
2012	7 824	6 635 368,94	848,08
2013	3 963	21 683 504,38	5 471,49
2014	4 143	20 985 420,74	5 065,27
2015	4 265	20 377 144,74	4 777,76
2016	4 368	18 279 346,62	4 184,83
2017	4 492	16 962 892,46	3 776,24
2018	4 666	27 998 729,64	6 000,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Tabela 10. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej dotyczącej pozyskiwania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych i wykazane przez organizacje pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych za lata 2011–2018

Jak wskazano powyżej, średnia kosztów poniesionych w 2018 roku na kampanie informacyjno-reklamową to 6 000,59 zł, co stanowi 0,27% kosztów organizacji, która wydatkowała najwyższą kwotę na ten cel, tj. 2 216 669,13zł.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2018 zamieszczonych w bazie sprawozdań organizacji pożytku publicznego na stronie www.niw.gov.pl (stan na dzień 11 grudnia 2019 roku)

Wykres 27. Koszty związane z realizacją kampanii informacyjnej lub reklamowej dotyczącej pozyskiwania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych i wykazane przez organizacje pożytku publicznego w sprawozdaniach merytorycznych za lata 2011–2018

4. Wnioski

Z przeprowadzonej analizy danych zamieszczonych w bazie sprawozdań oraz danych Ministerstwa Sprawiedliwości, a także Ministerstwa Finansów wynika, że:

1. liczba organizacji, które co roku otrzymują status organizacji pożytku publicznego, po początkowym dużym przyroście w latach 2004–2009 ustabilizowała się na poziomie około 400–500 organizacji,
2. status organizacji pożytku publicznego jest przyznawany częściej w ostatnim kwartale roku, a zwłaszcza w listopadzie, niż w pozostałych miesiącach, bowiem 159 organizacji z 440, które otrzymały ten status w 2018 roku, uzyskało go od października do grudnia, co stanowi 36% wszystkich organizacji, które otrzymały status w tym roku,
3. liczba organizacji, którym jest wykreślany/odbierany status organizacji pożytku publicznego, oprócz okresu 2012–2015, wynosi około 150 organizacji rocznie, przy czym od 2016 roku następuje wzrost tej liczby,
4. organizacje pożytku publicznego w zdecydowanej większości to stowarzyszenia i fundacje, które to formy prawne ma 86,66% wszystkich organizacji,
5. ponad 45% wszystkich organizacji posiada siedzibę w jednym z 4 województw: mazowieckim, śląskim, dolnośląskim lub małopolskim,
6. ponad 40% wszystkich wskazań w sprawozdaniach merytorycznych dotyczyło prowadzenia działalności pożytku publicznego w jednej z 5 sfer: 1) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, 2) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży, 3) nauki i szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania, 4) wspierania

- i upowszechniania kultury fizycznej, oraz 5) ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej,
7. z roku na rok wysokość środków z 1% podatku otrzymywanych przez organizacje pożytku publicznego ulega systematycznemu wzrostowi, co oznacza zwiększenie świadomości wśród podatników co do potrzeb organizacji pożytku publicznego, w tym prowadzonej przez nie działalności statutowej – w stosunku do roku poprzedniego wysokość środków z 1% podatku przekazanych organizacjom pożytku publicznego w 2018 roku wzrosła o 93 303 715,94 zł, tj. o 14,19%,
 8. środki z 1% podatku wynosiły 8% łącznej kwoty przychodów ogółem organizacji pożytku publicznego i tym samym środki te stanowią dość istotne źródło przychodów organizacji,
 9. przychody i koszty działalności gospodarczej, w ujęciu całościowym, faktycznie wskazują na charakter dodatkowy działalności gospodarczej wobec działalności pożytku publicznego, bowiem stanowią odpowiednio 7,54% przychodów ogółem i 5,64% kosztów ogółem,
 10. liczba podatników przekazujących środki z 1% podatku zwiększyła się o ponad 500 000 w stosunku do ubiegłego roku, co oznacza rosnące zaufanie społeczeństwa/podatników do organizacji pożytku publicznego, także w zakresie bezpieczeństwa przekazywanych kwot związanego z realizacją założeń przez organizacje zadań,
 11. organizacje, które uzyskiwały najwyższe przychody z 1% podatku, miały również wielokrotnie wyższe przychody z innych źródeł niż pozostałe organizacje,
 12. koszty kampanii informacyjnej lub reklamowej dotyczącej 1% podatku zwiększyły się w stosunku do roku poprzedniego o 11 143 098,10 zł, co prawdopodobnie może mieć związek z większą świadomością możliwości ich wydatkowania oraz wykazywania w sprawozdaniach.

Powyższe potwierdza również zasadność prowadzenia działań nadzorczych nad organizacjami oraz skuteczność przeprowadzanych kontroli. Wydaje się właściwym przeprowadzenie w kolejnych latach akcji informacyjno-edukacyjnych skierowanych do organizacji pożytku publicznego w zakresie zmieniających się przepisów dotyczących tych organizacji, w tym wymogów związanych z finansowaniem z 1% podatku – promocji mającej na celu zachęcenie do przekazania 1% podatku.